

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Středisko ibero-amerických studií

Diplomová práce

Linda Řeháčková

Latinskoamerická imigrace ve Španělsku v posledních dvaceti letech

Latin-American Immigration to Spain during the Last Twenty Years

2010

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Josef Opatrný, Csc.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

podpis

Poděkování

Ráda bych poděkovala především vedoucímu Střediska ibero-amerických studií a zároveň vedoucímu mé diplomové práce prof. Josefovi Opatrnému za cenné rady, náměty a inspiraci, kterou mi poskytoval během přípravy této práce. Dále bych chtěla poděkovat doc. Markétě Křížové za její podporu a pomoc. Oběma také děkuji za jejich ochotu, laskavost a trpělivost, se kterou ke mně přistupovali v průběhu celého mého studia.

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou latinskoamerické imigrace ve Španělsku především v období posledních dvaceti let (1990 – 2010). Práce je rozdělena na dvě základní části. První část je věnována obecnému přehledu a nejdůležitějším aspektům souvisejícím s emigrací Latinoameričanů do Španělska. Jednotlivé kapitoly se zaměřují na témata: diskuze a vývoj výzkumu imigrace ve Španělsku, kořeny latinskoamerické emigrace, Španělsko jako cílová destinace emigrantů, migrační politika Španělska, složení latinskoamerického obyvatelstva žijícího ve Španělsku, začlenění latinskoamerických imigrantů na španělský pracovní trh a latinskoamerické gangy ve Španělsku. Druhá část práce je věnována výzkumu zaměřenému na soužití Španělů a Latinoameričanů na Iberském poloostrově. Pomocí dotazníkového šetření byly zkoumány zejména důvody, které vedly obyvatele Latinské Ameriky k vystěhovalectví do Španělska, zkušenosti Latinoameričanů s přístupy Španělů k imigrantům, postoje Španělů k latinskoamerické imigraci a v neposlední řadě integrace latinskoamerických imigrantů do španělské společnosti. Ve své práci vycházím z dostupných materiálů týkajících se dané problematiky, tj. již existujících studií věnujících se imigraci současné doby, a statistických údajů, které jsou výsledkem činnosti španělských úřadů.

Klíčová slova: Latinská Amerika, Španělsko, imigrace, emigrace

Abstract

This thesis refers to Latin-American immigration to Spain during the last twenty years (1990 – 2010). This thesis is divided in two main parts. The first part is devoted to a general overview and also to the most important aspects related to the emigration of Latin Americans into Spain. The individual chapters are focused on the following topics: discussion and development of research of immigration in Spain, the roots of Latin American emigration, Spain as the destination of emigrants, migration policy of Spain, the composition of the Latin American population living in Spain, the integration of Latin American immigrants in Spanish labour market and Latin American gangs in Spain. The second part of this thesis is dedicated to a research focusing on the coexistence of Spanish and Latin Americans in the Iberian Peninsula. Based on the survey the following aspects are examined: the reasons of Latin Americans leading to emigration to Spain, experience of Latin American emigrants with attitude of Spanish people towards them, attitude of Spanish towards immigrants and last but not least the integration of Latin American immigrants into the Spanish society. My thesis is based on available materials concerning the issue, i.e. existing studies focusing on immigration at the present time, and statistical data gathered by the Spanish authorities.

Key words: Latin America, Spain, immigration, emigration

OBSAH:

Úvod.....	8
1. Diskuze a výzkum na téma imigrace ve Španělsku.....	9
2. Kořeny latinskoamerické emigrace.....	12
3. Španělsko jako cílová destinace emigrantů.....	15
4. Migrační politika Španělska.....	17
5. Složení latinskoamerického obyvatelstva žijícího ve Španělsku.....	23
5.1 Národnostní složení.....	23
5.2 Složení podle pohlaví.....	26
5.3 Věkové složení.....	27
6. Latinskoameričtí imigranti na španělském pracovním trhu.....	29
6.1 Hlavní rysy španělského pracovního trhu.....	29
6.2 Začlenění latinskoamerických imigrantů na trh práce.....	30
7. Latinskoamerické gangy ve Španělsku.....	36
7.1 Latin Kings a Ñetas.....	36
8. Kvantitativní výzkum formou dotazníků.....	40
8.1 Metoda výzkumu.....	40
8.2 Profil dotazovaných.....	41
8.3 Část A – společné otázky.....	45
8.4 Část B – otázky pro Latinoameričany.....	49
8.5 Část C – otázky pro Španěly.....	56
8.6 Zhodnocení výzkumu.....	61
Závěr.....	63
Seznam použité literatury.....	64
Přílohy.....	66

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK:

PP – Partido Popular

PSOE – Partido Socialista Obrero Español

USA – United States of America

Úvod

Tématem této práce je latinskoamerická imigrace ve Španělsku v období posledních dvaceti let. Jedná se poměrně o nový fenomén, který se na Iberském poloostrově objevil teprve v nedávné době. Španělsko se neřadí mezi tradiční hostitelské země, ale naopak se vždy orientovalo spíše na emigraci do zahraničí. Nicméně imigrantů v této zemi stále přibývá a problematika imigrace je dnes jedním z nejdiskutovanějších témat ve španělské společnosti.

Svou práci jsem rozdělila na dvě základní části. První část je věnována zejména nejdůležitějším aspektům souvisejícím s emigrací Latinoameričanů do Španělska a druhá část je věnována výzkumu zaměřenému na integraci Latinoameričanů do španělské společnosti.

Vzhledem k tomu, že ve své práci vycházím z již existujících studií věnujících se imigraci současné doby, zajímalo mě, jakým vývojem prošel výzkum imigrace ve Španělsku. Z tohoto důvodu se v první kapitole zabývám právě vývojem výzkumu imigrace v této zemi. Abychom pochopili, proč je ve Španělsku nejpočetnější skupinou imigrantů komunita Latinoameričanů, snažím se ve druhé kapitole vysvětlit příčiny a okolnosti, které vedly obyvatele Latinské Ameriky k vystěhovalectví do Španělska. V případě mezinárodních migrací je ovšem nutné brát v úvahu také situaci v cílové zemi. Proto jednu z kapitol věnuji otázce, proč se právě Španělsko stalo cílovou destinací latinskoamerických imigrantů. V další kapitole se pak snažím zachytit vývoj španělské migrační politiky, která mimochodem také významným způsobem přispěla k nárůstu počtu latinskoamerických imigrantů ve Španělsku. Na dokreslení situace podávám v páté kapitole základní přehled o složení latinskoamerického obyvatelstva žijícího ve Španělsku. Dále se zabývám také začleněním latinskoamerických přistěhovalců do španělského pracovního trhu a spíše jen okrajově se zmiňuji o problému latinskoamerických gangů rozšiřujících se ve Španělsku.

Ve svém výzkumu se zaměřuji na komunitu latinskoamerických imigrantů žijících ve Španělsku, konkrétně v Madridu, a na jejich integraci do španělské společnosti. Zajímají mě především důvody, které je vedly k emigraci do Španělska, dále jejich názor na život v hostitelské zemi a jejich zkušenosti s přístupy Španělů k imigrantům. V neposlední řadě mě zajímá také postoj samotných Španělů ke zmíněné imigraci obyvatel Latinské Ameriky a soužití těchto dvou "kultur" v jedné zemi.

1. Diskuze a výzkum na téma imigrace ve Španělsku

Není pochyb o tom, že příliv imigrantů ze třetích zemí je v posledních letech jedno z nejdiskutovanějších témat a to nejen ve Španělsku. Můžeme si všimnout, že v politických debatách se objevuje stále častěji a stává se čím dál více aktuálním. Nicméně výzkum imigrace si ve Španělsku prošel svým vývojem a v různých obdobích zastával různé role. Podle dostupných zdrojů¹ bychom mohli rozlišit zhruba tři základní období.

První období, časově vymezené do konce 80. let minulého století, lze považovat za zahájené při přijetí Zákona o právech a svobodách cizinců², který vstoupil v platnost v roce 1985 a byl vůbec prvním “cizineckým zákonem“ ve Španělsku. V té době diskuze o přistěhovalectví víceméně ještě neprobíhaly, a pokud ano, bylo to především na úrovni neodborné a neveřejné. Problém spočíval v tom, že Parlament zmíněnému zákonu nevěnoval patřičnou pozornost a už vůbec s ním nebyla seznámena španělská veřejnost. Španělsko se o této problematice dozvíдалo spíše zvenčí, což zdaleka nedostačovalo tomu, aby se v zemi rozvinuly rozsáhlejší debaty na toto závažné společensko-politické téma. I přestože výzkum v té době nehrál prakticky žádnou roli, tento do značné míry krutý a omezující zákon alespoň nastínil témata a problémy, kterým bude později věnována pozornost právě v oblasti výzkumu. (Přičemž cílem zákona bylo odvrátit obavy, jež plynuly ze situace v jiných evropských zemích. Jednalo se především o strach ze zvýšení míry nezaměstnanosti a o přetížení sociálních výdajů určeným pro obyvatele Španělska.) Toto období bychom tedy mohli označit jako “přípravná fáze výzkumu o přistěhovalectví“.³

V letech následujících, od počátku 90. let až do roku 1997, se otázkou imigrace začínají zabývat specializované skupiny “odborníků“, jejichž studie jsou spíše popisného charakteru a soustředí se hlavně na otázky sociální a eticko-právní. Autoři těchto studií nebyli vědeckými pracovníky, ale měli podporu u skutečných odborníků z různých oborů, kteří jim poskytovali potřebné údaje, konkrétní fakta a čísla. Tato skutečnost měla na jednu stranu své výhody, protože jejich práce bezprostředně souvisely s praktickými a konkrétními otázkami imigrace, ale na druhou stranu mohla mít i nežádoucí následky. Nicméně i přes svou

¹ Andrés Tornos, *La investigación sobre migraciones en España*, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones (IEM), Universidad Pontificia Comillas de Madrid, 2002.

² “Ley Orgánica 7/1985, de 1 de julio, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España“, Ministerio del Interior, Dostupné na:

http://extranjeros.mtin.es/es/NormativaJurisprudencia/Nacional/RegimenExtranjeria/RegimenGeneral/documentos/antecedentesNormativos/ley7_1985.pdf, poslední přístup 25.7.2010.

³ Andrés Tornos, *La investigación sobre migraciones en España*, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones (IEM), Universidad Pontificia Comillas de Madrid, 2002, s. 8-10

neodbornost se tito lidé stali v 90. letech hlavními aktéry diskuze o imigraci. Ve stejné době vstupuje do debaty ještě několik dalších subjektů. Dávají o sobě vědět např. různá humanitární sdružení, která sledují dopady cizineckého zákona z roku 1985 na situaci přistěhovalců a upozorňují na problém objevující se xenofóbní diskriminace. Na to samozřejmě reagují politici, méně viditelně i církve a navíc se o imigraci také začíná mluvit v médiích. Tyto rozsáhlejší diskuze o imigraci souvisí s již několikrát zmíněným zákonem, především pak s jeho negativními dopady, a “rasistickými“ sklony španělské populace. Jak už jsem výše uvedla, na diskuzích o imigraci se podílejí také skuteční odborníci, respektive výzkumní pracovníci, jimiž jsou zpočátku hlavně právníci, demografové, sociologové a antropologové. Nicméně v té době ještě neexistuje “vědecká komunita“, která by se zabývala otázkou imigrace jako celku, tj. byla interdisciplinární a produkovala komplexní práce. Díky těmto nedostatkům se studie o přistěhovalectví stávají příliš obecnými či abstraktními nebo naopak nabízejí jen omezený náhled na realitu imigrantů. Často se jejich obsah opakuje (v případě právních záležitostí), nebo jsou až přehnaně spjaty a místem a časem realizace (to se týká empirických studií). Nedostatečná teoretická základna pak ohrožovala možný pokrok a inovaci v oblasti výzkumu.⁴

A konečně během posledního období, které už spadá z převážné části do 21. století, se problém imigrace rozšiřuje v plné síle mezi veřejnost. Imigranti z rozvojových zemí se totiž stávají viditelnými a jejich počet dokonce přesahuje počet cizinců, kteří do Španělska přicházejí z “bohatých zemí“. Média se sice stále opírají spíše o konkrétní čísla a právní aspekty celé problematiky, ale na poli výzkumu se objevuje první vědecká komunita, zabývající se studiem imigrace, jejíž zkoumání přesahuje pouhá fakta a ideální normy, příčiny a charakterizaci nejrůznějších procesů souvisejících s imigrací. Hned na několika španělských univerzitách⁵ se formují týmy odborníků, kteří se věnují otázce imigrace a to z nejrůznějších úhlů pohledu. Navíc propracovávají do detailů dosud nevyhovující metodickou a teoretickou základnu výzkumu, která směřuje k novým výkladům problematiky imigrace. Snaží se zabránit tomu, aby se neustále dokola opakovaly výklady již známých či zveřejněných témat, a aby se používaly dosud nevysvětlené pojmy a nepropracované metody. Jejich studie o přistěhovalectví proto získávají jakýsi nový rozměr. Někteří z těchto odborníků také participovali na prvních kongresech věnovaných imigraci ve Španělsku, které se uskutečnily

⁴ Andrés Tornos, *La investigación sobre migraciones en España*, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones (IEM), Universidad Pontificia Comillas de Madrid, 2002, s. 11-13

⁵ Např. Universidad Central de Barcelona, Universidad Autónoma de Barcelona, Universidad Autónoma de Madrid, Universidad Complutense de Madrid, Universidad de Granada, Universidad de Almería, Universidad de Murcia, Instituto Universitario de la Fundación Ortega y Gasset, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones de la Universidad Pontificia Comillas de Madrid a další.

v letech 1997 a 2000. Mezi nejčastěji zkoumaná témata v souvislosti s přistěhovalectvím patří ve Španělsku otázka legislativy, integrace, vzdělání, pracovních příležitostí, rasismu a xenofobie.⁶

Výzkum během svého několikaletého vývoje přináší stále více objektivní poznatky a logická objasnění týkající se imigrační problematiky. Nicméně kvůli kritickému přístupu, se kterým vědci přistupují k těmto novým poznatkům, se většinou nesetkávají se zájmem ze strany veřejnosti, respektive médií, a politiků. Objevuje se proto nesoulad mezi oblastí výzkumu, politiky a španělským veřejným míněním. V první řadě nelze považovat za názor veřejnosti ty interpretace, související s tématem imigrace, které jsou zveřejněny v médiích. A to hned z několika důvodů: Informace šířené prostřednictvím médií bývají silně ovlivněny nepsanými pravidly, jež určují, co je v daném momentě považováno za “politicky korektní”; dále musí média uspokojit své potřeby tím, že si vybírají senzační témata, aby upoutaly pozornost veřejnosti, a v menší míře jsou rozhodující i zájmy nakladatele. K veřejnosti se pak dostává jen omezené množství informací, které jsou často zkreslující ve smyslu, již zmíněné, politické korektnosti a navíc ochuzené o zdánlivě nezajímavé běžné záležitosti týkající se přistěhovalectví. A jen stěží se dá posoudit či vyhodnotit, do jaké míry vědecké výzkumy na poli imigrace přispívají k utváření a usměrňování veřejného mínění nebo dokonce k vyvrácení mylných představ a názorů rozšířených mezi španělskou veřejností. Jediné, co lze v tomto směru vyzorovat je, že veřejnosti jsou snadněji přístupné studie vypracované nestátními organizacemi, a tudíž ovlivňují veřejné mínění mnohem více, než výzkumy pocházející z univerzitního prostředí.⁷

Na druhou stranu je nutné říci, že stejně jako se ve Španělsku vyvíjí výzkum imigrace, obohacují se i diskuze na toto téma a mění se názory veřejnosti. V posledních letech začaly jak do televize, tak do tisku pronikat například zprávy o protiimigračních tendencích a politici se poprvé veřejně zabývají i problémem nelegálního přistěhovalectví. Na povrch vyvstávají sociální otázky rasistického charakteru a přistěhovalci jsou čím dál tím častěji nuceni vyrovnávat se s obviněními nejrůznějšího typu. To vše a mnohé další ve velké míře ovlivnilo španělské veřejné mínění, mimochodem mnohem více než vědecké studie věnované imigraci.

⁶ Andrés Tornos, *La investigación sobre migraciones en España*, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones (IEM), Universidad Pontificia Comillas de Madrid, 2002, s. 14-15

⁷ Andrés Tornos, *La investigación sobre migraciones en España*, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones (IEM), Universidad Pontificia Comillas de Madrid, 2002, s. 18-21

2. Kořeny latinskoamerické emigrace

K masivnímu vystěhovalectví obyvatel Latinské Ameriky do Španělska přispěly v nedávné historii především tři základní momenty: 1) vojenské diktatury, které zpustošily velkou část amerického kontinentu v polovině sedmdesátých let (mezi nejhorší patří diktatura v Argentině v letech 1976 – 1983, Uruguay v letech 1973 – 1985 a Chile v letech 1973 – 1990), 2) nestabilita v ekonomické a sociální sféře v důsledku zmíněných diktatur, 3) intervence mezinárodních organizací jako je Světová banka a Mezinárodní měnový fond, které místo toho, aby zmírnily probíhající krizi, naopak přispěly k většímu zadlužení nestabilních demokratických vlád Latinské Ameriky, zejména k růstu inflace, klesající životní úrovni a k velké nezaměstnanosti.

Během tohoto nelehkého období mezi lety 1975 a 1985 byla téměř celá levicová elita amerického jihu nucena odejít do exilu. Jednou ze zemí, kde vystěhovalci našli své útočiště, bylo právě Španělsko. Po autoritativním Frankově režimu tato země přijala tisíce politických exulantů s otevřeným náručím, čímž zároveň obohatila svou domácí kulturu. Přičemž nejvíce se tento vliv odrazil v oblasti médií, divadelní scény a kinematografie. Shodou okolností se v tomto období, v říjnu roku 1982, dostala k moci politická strana Partido Socialista Obrero Español (PSOE)⁸, což lze považovat za převratnou událost na španělské politické scéně, nejen vzhledem k podobnosti socialistické ideologie s latinskoamerickou levicovou ideologií.

V souvislosti s ekonomickou a sociální degradací společnosti způsobenou diktaturami v Latinské Americe je třeba zdůraznit také psychologické faktory vedoucí k nové vlně migrace. Jakmile se v latinskoamerickém i zahraničním tisku, který byl v té době už necenzurovaný, objevily zprávy o tisících mučených či dokonce zmizelých během diktátorských režimů, sociální nepokoje nabyly v Latinské Americe takových rozměrů, že mnoho rodin raději odešlo do exilu, než aby se vydaly všanc těmto “krutovládám“. A přičteme-li k tomu, již několikrát zmíněnou, katastrofální hospodářskou situaci, kterou posléze v polovině osmdesátých let “zdedily“ demokratické vlády a zejména nešťastná opatření populistických vlád, jež se opíraly o Světovou banku a Mezinárodní měnový fond, a vedly ještě k většímu zadlužování, nabízelo se v této naprosto zoufalé situaci jen jediné možné východisko: emigrovat.

Politickým emigrantům v té době otevřelo své hranice mnoho zemí. Vedle Španělska to byly především Švédsko, Francie nebo Mexiko. I když podobnost a přizpůsobivost

⁸ Socialistická dělnická strana Španělska

španělské společnosti se stala rozhodujícím faktorem při výběru cílové destinace latinskoamerických emigrantů.

V osmdesátých letech vstoupil do hry ještě další významný fenomén, totiž drogové kartely vznikající v Latinské Americe. Jednalo se o organizované zločinecké skupiny, které se dostaly do střetu s tamními vládami především proto, aby zabránily vydání některých svých členů do Spojených států amerických, kde si měly odpykat své tresty. K jejich pozvolnému rozpadu dochází až během posledních dvaceti let, kdy tento organizovaný zločin prorůstá do státních institucí, zároveň však tyto drogové kartely upevňují své spojení se skupinami jednajícími "mimo zákon", včetně partyzánů a polovojenských jednotek. Nová vlna exulantů, která byla výsledkem této války na život a na smrt, nachází svůj náhradní domov zejména ve Španělsku. Drogové mafie posléze vydíraly rodinné příslušníky a příbuzné těchto uprchlíků, aby je donutily distribuovat kokain v celém Španělsku. Označení "sudaca"⁹ se v osmdesátých a devadesátých letech stalo synonymem zločinu, pašování a vraždění.

Sociální a ekonomická nestabilita v Latinské Americe, v důsledku špatných vlád, trvá po celá 90. léta až do počátku nového milénia. Toto období se vyznačovalo především politickými skandály, bankovními krachy, neoprávněným obohacováním některých jedinců (bylo odhaleno několik kopupčních afér) atd. Nově vznikající terminologie, která se v té době ujala (např. "el corralito"¹⁰, "el caracas"¹¹, "efecto Tequila"¹², "Collor, el Indiana Jones brasileño"¹³, nebo "Bucaram, el presidente cantor ecuatoriano"¹⁴) samozřejmě nepřispívala k dobré pověsti latinskoamerických uprchlíků ve Španělsku. V devadesátých letech byla tzv. "kulturní emigrace", která charakterizovala předešlé období, vystřídána vlnou emigrantů, kteří ze své země odcházeli především z ekonomických důvodů. Neměli žádné finanční prostředky a v nové zemi byli ochotni pracovat např. na polích a vydělat si relativně slušnou mzdu sběrem ovoce a zeleniny. Jistě stojí za zmínku, že podobná situace se odehrávala před několika desítkami let, ale v opačném směru. "Hacer las Americas"¹⁵ byl slogan, který používali španělští emigranti, když odcházeli do Latinské Ameriky s "prázdnými kapsami".

Pro latinskoamerickou emigraci 21. století nastala výjimečná situace v Argentině, kde v prosinci 2001 vypukla hluboká ekonomická, politická a sociální krize (již zmíněná "crisis

⁹ Hanlivé označení pro obyvatele Jižní Ameriky používané ve Španělsku

¹⁰ Označení pro ekonomický krach užívané v Argentině v roce 2001

¹¹ Označení pro ekonomický krach užívané ve Venezuele v roce 1989

¹² Označení pro ekonomický krach užívané v Mexiku v roce 1994

¹³ Označení pro brazilského prezidenta Fernando Collor de Mello, který byl u moci v letech 1990 až 1992

¹⁴ Označení pro ekvádorského prezidenta Abdalá Bucaram Ortiz, který byl u moci pouhých šest měsíců v roce 1996 až 1997

¹⁵ Znamená "vydělat si peníze v Latinské Americe"; odkaz na dlouholetou tradici španělské emigrace do Latinské Ameriky, která tam odcházela za výdělkem.

del corralito“). V té době se ekonomika země propadla až na své dno a na prezidentském postu se během rekordních dvanácti dnů (od 21. prosince 2001 do 2. ledna 2002) vystřídali čtyři prezidenti. Obtíže vyplývající z této strukturální krize vedly v roce 2002 k masivní vlně emigrace. V období mezi lety 2000 a 2005 emigrovalo do Španělska vůbec nejvíce Argentinců v dějinách této země.¹⁶

¹⁶ Fernando Osvaldo Esteban, *Inmigración argentina a España (2000-2005): claves interpretativas del proceso migratorio y la integración socio-económica*, in *Estudios migratorios latinoamericanos*, Año 21, N° 63, Buenos Aires, 2007, s. 371

3. Španělsko jako cílová destinace emigrantů

Mezinárodní imigrace je jedním z jevů, který výrazně ovlivňuje sociální, ekonomický, politický a kulturní vývoj evropských společností v posledních desetiletích. V tomto kontextu se nejedná o nový fenomén¹⁷, ale v poslední době nabývá na významu díky své rostoucí tendenci. V rámci členských států Evropské unie je právě Španělsko zemí, která v současné době přijme ročně nejvíce imigrantů, především z tzv. ekonomické imigrace. Hlavně se stala cílovou destinací pro stále větší počet lidí, kteří přicházejí hledat lepší budoucnost. A nejen že se zvýšil objem zahraniční populace žijící ve Španělsku, ale zároveň se rozšířilo její národnostní spektrum. Migrační toky směřující do Španělska prošly zejména v posledních dvaceti letech velkými změnami. Tato země se dnes už může srovnávat s jinými evropskými zeměmi, jako jsou Francie, Německo či Velká Británie, které jsou známy svou silnou “hostitelskou“ tradicí. Mezinárodní imigrace ve Španělsku dokonce zaznamenala tak velký nárůst, že se stala jedním z hlavních problémů, kterému musí čelit současný španělský národ a jeho vláda.¹⁸

Zahraniční imigranti usazující se ve Španělském království pocházejí ze všech pěti kontinentů, i když ne u všech národností lze zaznamenat stejné tempo růstu jejich počtu. Obecně se dá říci, že až do konce devadesátých let převládali mezi přistěhovalci obyvatelé evropského původu, ale již během téhož desetiletí dochází mezi nimi k velkému nárůstu africké populace a to především z Maroka. Ještě výrazněji se od roku 2000 zvyšuje počet latinskoamerických imigrantů¹⁹.

Nyní bych se ráda zaměřila na poslední jmenovanou kategorii přistěhovalců, která je předmětem mého zájmu. Pokusím se zde vyzdvihnout alespoň některé z důvodů, které by osvětlily tento silný nárůst počtu latinskoamerických imigrantů žijících na španělském území, a to z pohledu hostitelské země. I když v případě mezinárodních migrací je nutné brát vždy v úvahu situaci jak v jednotlivých zemích původu, tak v cílové zemi.

Co se týká Španělska, tak v první řadě nelze opomenout příznivý vývoj společensko-politické situace v zemi zhruba od poloviny osmdesátých let, dále rychlý růst španělské

¹⁷ V případě Španělska je tato záležitost diskutabilní.

¹⁸ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November–2 Decembre, 2005, s. 2

¹⁹ Tuto informaci lze vyčíst z nejrůznějších statistik, nicméně dostupná literatura většinou uvádí nárůst počtu latinskoamerických imigrantů ve Španělsku už od poloviny devadesátých let 20. století. Např. Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 2

ekonomiky především od poloviny let devadesátých, rozvoj migrační politiky (podepisují se různé bilaterální dohody, které mají regulovat migrační toky např. s Kolumbií, Ekvádorem, a Dominikánskou republikou) a v neposlední řadě jsou mezi obyvateli Španělska prokazatelně lépe přijímáni latinskoameričtí imigranti (ať už z důvodu historických vazeb nebo kulturní, jazykové a náboženské podobnosti) ve srovnání s jinými skupinami přistěhovalců.²⁰

²⁰ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November–2 Decembre, 2005, s. 3

4. Migrační politika Španělska

Na začátku je nutné zdůraznit skutečnost, že Španělsko není tradiční hostitelskou zemí přistěhovalců, ale naopak se vždy orientovalo spíše na emigraci do zahraničí. Tedy na rozdíl od jiných evropských zemí imigrace ve Španělsku po dlouhou dobu nebyla téměř podchycena a řízena institucionálně a příchod zahraničních občanů byl regulován jen v omezené míře. Právě zanedbatelné množství imigrantů usazujících se na španělském území bylo důvodem pro tento laxní přístup při stanovování podmínek pro cizince pro vstup do země.

Situace se změnila v roce 1985, kdy vešel v platnost první cizinecký zákon o právech a svobodách cizích státních příslušníků žijících na španělském území²¹. Zákon sice zaručoval základní práva legálně registrovaným cizincům, ale s určitými omezeními. Např. nezaručoval právní stabilitu, právo pobytu na neomezenou dobu, sloučení rodiny a nezabýval se ani otázkami sociální integrace přistěhovalců. V roce 1986 pak bylo vydáno vládní nařízení, které zmíněný zákona doplňovalo a upravovalo práva a svobody cizinců. V podstatě šlo o právní předpisy, které daly základy novodobé imigrační politiky zaměřené především na kontrolu toků imigrantů směřujících do Španělska. Toto nařízení např. zakazovalo diskriminaci v zaměstnání, ale na druhou stranu upíralo možnost účastnit se speciálních zaměstnaneckých programů²² těm imigrantům, kteří měli jen jakési “počáteční povolení k pobytu”²³. Podmínky pro získání zaměstnání, vycházející z tohoto zákona a jeho nařízení, tak některým přistěhovalcům působily v životě značné problémy. Paradoxem však bylo, že pokud neměli pracovní smlouvu, nemohli získat ani povolení k pobytu. Jedním z možných řešení, jak i nadále zůstat v zemi, byl nelegální pobyt. Výsledkem takto vedené imigrační politiky byl rostoucí počet nelegálních přistěhovalců ve Španělsku. Není pochyb o tom, že nelegální přistěhovalectví mělo negativní dopad na španělskou ekonomiku, vyžadovalo větší nasazení restriktivního aparátu, apod., ale na druhé straně je také zřejmé, že nelegální pobyt s sebou přinášel negativní následky i pro samotné imigranty. Mnoho z nich se nacházelo v bezvýhodné situaci, ztráceli poslední jistoty a cítili se bezmocní.²⁴

²¹ “Ley Orgánica 7/1985, de 1 de julio, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España“, Ministerio del Interior, Dostupné na:

http://extranjeros.mtin.es/es/NormativaJurisprudencia/Nacional/RegimenExtranjeria/RegimenGeneral/documentos/antecedentesNormativos/ley7_1985.pdf, poslední přístup 25.7.2010.

²² Při uzavření pracovní smlouvy byla poskytována státní podpora.

²³ Na počátku 90. let toto povolení měla více než polovina imigrantů mimoevropského původu.

²⁴ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

Od druhé poloviny osmdesátých let se Španělsko pomalu začíná přeorientovávat na politiku imigrační, i když jejím jediným právním základem, na který se může odvolávat, je zmíněný cizinecký zákon. Od počátku let devadesátých se rozvíjí politika, která se už nesoustřeďuje pouze na přistěhovalectví z hlediska bezpečnosti, ale zohledňuje a snaží se řešit i jiné záležitosti spojené s touto problematikou. Např. v roce 1991 byl zaveden program legalizace cizinců, díky kterému více než 100 tisíc cizinců získalo status legálních přistěhovalců. V této souvislosti byla mimo jiné založena nová instituce “Dirección General de Migraciones“, která měla tuto záležitost na starosti. V roce 1992 vznikl další orgán “Comisión Interministerial de Extranjería“, který je odpovědný za koordinaci všech vládních opatření týkajících se cizinců. Od roku 1993 vláda odstartovala politiku nabízející nové pracovní příležitosti těm cizincům, kteří mají zájem o práci ve Španělsku, což zároveň sloužilo k regulaci počtu nově příchozích imigrantů především ze třetích zemí. O rok později je schválen plán týkající se sociální integrace přistěhovalců do španělské společnosti a postupně vzniká celá řada nejrůznějších organizací a institucí, jež napomáhají imigrantům začlenit se do života ve Španělsku.²⁵

Během tohoto období došlo zároveň k několika významným událostem v evropském kontextu, které ovlivnily migrační politiku země. V roce 1993 Španělsko podepsalo Schengenskou dohodu z roku 1985 a její prováděcí úmluvu z roku 1990. Svým podpisem tak dalo souhlas ke zrušení veškerých kontrol osob cestujících uvnitř schengenského prostoru, a naopak souhlasilo se zajištěním kontroly společných vnějších hranic za účelem postarat se v první řadě o bezpečnost občanů. Na tomto místě bych ráda zdůraznila, že i přes veškeré regularizace zůstala otázka bezpečnosti jednou z hlavních priorit španělské imigrační politiky. Ve stejné době byla podepsána i Maastrichtská smlouva, která stanovila základy určitého “evropského občanství“. Pro imigrační politiku to mělo jeden zásadní důsledek: začalo se rozlišovat mezi přistěhovalci evropského původu a imigranty ze třetích zemí. Přistěhovalci z Evropy měli v tomto směru výhodu v tom, že nepotřebovali pracovní povolení, aby se mohli usadit ve Španělsku.²⁶

V únoru 1996 bylo schváleno nové nařízení týkající se cizinců, které zahájilo další období regularizací. Toto nařízení zavedlo možnost získat pracovní povolení či povolení k pobytu cizincům, kteří vstoupili na španělské území před lednem 1996, měly někdy během

²⁵ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

²⁶ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

svého pobytu ať už jedno či druhé povolení, a nemohli ho obnovit, nebo byli příbuzní těchto osob. S návrhem této změny přišla tehdy vládnoucí strana PSOE, ale samotnou regularizaci už dokončila v témže roce zvolená nová vláda pravicové strany Partido Popular (PP)²⁷. Jakmile se tato nová vláda ujala moci, začala zavádět další opatření, která měla regulovat imigraci. Jedna z prvních věcí, kterou PP prosadila, byla změna administrativní struktury vlády. Separátně se řešily záležitosti týkající se zaměstnání, pracovních povolení atd. pro cizince a sociální politika zaměřená na zahraniční populaci, přestože vše probíhalo v rámci jednoho úřadu, který byl zodpovědný za veškeré záležitosti související s přistěhovalci a uprchlíky. Během prvních let své vlády PP pokračovala v dosud zavedené imigrační strategii. Na jedné straně dále probíhaly kontroly na hranicích, což vycházelo ze závazků přijatých podpisem Schengenské dohody, a na druhé straně byl kladen stále větší důraz na sociální integraci imigrantů. Šlo tedy o imigrační politiku založenou na dvou hlavních pilířích: omezení počtu nových přistěhovalců a zajištění integrace zahraničních obyvatel, aniž by při tom docházelo k diskriminaci jakéhokoliv typu.²⁸

V těchto letech španělská vláda také otevřeně podporuje myšlenku, že pro rozvoj ekonomiky země je nezbytná pracovní síla ze zahraničí. Španělé už totiž nejsou ochotni stěhovat se z jednoho regionu do druhého jen za sezónní práci, což vede k růstu poptávky po sezónní pracovní síle hned v několika regionech Španělska a ve specifických ekonomických odvětvích²⁹. Na jednu stranu byla tato zahraniční pracovní síla ve Španělsku vítána, ale na druhou stranu ji bylo potřeba také nějakým způsobem regulovat. Proto v roce 1997 podepsala vláda s obchodními společnostmi a odborovými organizacemi dohodu, která měla stanovit jak počet sezónních pracovních míst, tak pracovní podmínky pro ty, kteří je zastávali. O dva roky později ji doplnila ještě další dohoda, ve které bylo zakotveno, jak se má postupovat při uzavírání sezónních pracovních smluv, pokud se podepisují v zemi původu těchto pracovníků, tedy ještě před odjezdem do Španělska. Avšak tímto způsobem se situace řešila jen v případě, že byl nedostatek pracovních sil ve Španělsku. Dohody tohoto typu tedy zaváděly nové regulace týkající se přílivu zahraničních “námezdních dělníků“. Přičemž vycházely z požadavků španělských podnikatelů, kteří často poptával pracovní síly jen na dobu určitou, a přesně vymezovaly odpovědnosti státu a společnosti (nebyla udělována povolení k pobytu na

²⁷ Lidová strana Španělska

²⁸ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

²⁹ Např. zemědělství, stavebnictví, pohostinství, atd.

neomezenou dobu ani práva s tím spojená³⁰). Také je nutné dodat, že za sezónní imigranty byli považováni ti, kteří v zemi nesetřvali déle než devět měsíců v roce.³¹

Na začátku roku 2000 byl schválen nový cizinecký zákon a s ním i další regularizační program. Starý zákon z roku 1985 už v té době nebyl vyhovující a bylo třeba ho přizpůsobit aktuálním okolnostem. Např. jednou ze zásadních změn, ke které došlo po roce 1985, bylo nařízení Ústavního soudu z roku 1993, které říká, že všechna základní práva, kromě práva volebního a práva být zvolen ve všeobecných volbách, přísluší také cizincům. Na základě tohoto a dalších požadavků byl tedy zákon upraven, i když v praxi se postupem času ukázalo, že i druhý cizinecký zákon má určité nedostatky. Bouřlivá reakce, která provázela schválení lednového zákona 4/2000³², následně vedla ke zpolitizování imigrační problematiky a rozdělila politické strany na dva tábory. Novelu zákona požadovala především pravice a konzervativci, naopak proti ní se postavila levice a strany usilující o pokrok. Po volbách, které se konaly v březnu téhož roku a ve kterých Partido Popular získalo absolutní většinu, vláda nakonec odsouhlasila novelu druhého cizineckého zákona. Ta se dotkla mnoha článků, jež se zdály nové vládě až příliš "pokrokové", a ve svém důsledku vedla např. ke zrušení práva ke shromažďování a stávce nelegálních imigrantů.³³

Jistě stojí za zmínku, že ještě předtím než vstoupila v platnost samotná nařízení nového zákona, v mnoha španělských městech došlo k protestním akcím ze strany nelegálních přistěhovalců. Např. v Barceloně se na protest uzavřeli v kostelích, aby donutily vládu k další regularizaci.

Cizinecký zákon 4/2000 byl tedy upraven zákonem 8/2000³⁴, jehož nařízení vstoupilo definitivně v platnost až v létě v roce 2001. Jak už jsem výše uvedla, nový zákon s sebou přinesl zrušení některých práv pro cizince, zejména pro nelegální imigranty. Reakcí na tyto změny v zákoně bylo nejen semknutí všech imigrantů, ať už legálně či nelegálně pobývajících na španělském území, ale také nebyvalá solidarita, kterou jim vyjádřili místní obyvatelé. Toto hnutí "nelegálních přistěhovalců", z části podporováno španělskou veřejností, považovalo nový zákon za příliš krutý a omezující, a který navíc přistupoval k imigrantům jako ke

³⁰ Např. sloučení rodiny, sociální služby, atd.

³¹ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

³² "Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social", Ministerio del Interior, Dostupné na: <http://www.mir.es/SGACAVT/derecho/lo/lo04-2000.html>, poslední přístup 13.8.2010.

³³ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

³⁴ "Ley Orgánica 8/2000, de 22 de diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social", Ministerio del Interior, Dostupné na: <http://www.mir.es/SGACAVT/derecho/lo/lo04-2000.html>, poslední přístup 13.8.2010.

zločincům. Jelikož v té době vláda nepřišla s žádným návrhem dlouhodobého řešení celé situace, po schválení nového zákona byla nucena přistoupit hned k několika řešením krátkodobého charakteru, které byly v rozporu s jejími prohlášeními. Např. poté co prohlásila, že mimořádná regularizace z roku 2000 byla poslední regularizací nelegálních přistěhovalců, aby se předešlo tzv. “efecto llamada”³⁵, proběhly postupně ještě další tři regularizace. Za první byly přezkoumány zamítnuté žádosti o povolení, které byly podány při mimořádné regularizaci v roce 2000. Druhá regularizace se týkala osob ekvádorské národnosti, které se nakonec nemusely vracet do své země původu, aby získaly povolení k legálnímu pobytu ve Španělsku. A poslední, třetí, byla regularizace permanentní³⁶, kdy se rozhodovalo o individuálních žádostech o povolení k pobytu z důvodů sociálních, pracovních, sloučení rodiny atd. V této souvislosti je nutno dodat, že ve stejné době, kdy se do praxe zavádí nový imigrační zákon, který má být platný pro všechny cizince mimoevropského původu, jsou podepisovány dohody s některými zeměmi (např. Ekvádorem, Kolumbií, Polskem, Marokem), které tento zákon porušují.³⁷

V roce 2004 vyhrála parlamentní volby socialistická strana PSOE, která přichází s novým nařízením týkajícím se cizinců. Jedná se o aktuální nařízení schválené vládním dekretem 30. prosince téhož roku³⁸, které zavádí další regularizační program, ovšem tentokrát vázaný výlučně na pracovní imigraci. Od té doby Partido Popular, figurující jako opoziční strana, začala regularizační programy velmi ostře kritizovat.³⁹

Hlavním tématem současné španělské migrační politiky je přijetí nového cizineckého zákona 2/2009⁴⁰, který vstoupil v platnost v prosinci 2009. V tomto zákoně se objevuje nový pojem “snaha o integraci“, jež bude pravděpodobně dalším požadavkem pro získání povolení k pobytu nebo pro jeho obnovu. Pod tímto pojmem si lze představit např. účast na kurzech španělského jazyka, účast na programech sociálně-pracovního zařazení a rodinných vazeb. I když k tomuto zákonu dosud nebyl vydán vládní dekret, je zřejmé, že poprvé byla schválena novela cizineckého zákona, která s sebou nepřinesla žádnou významnou regularizaci. Obecně

³⁵ Jeden z možných následků regularizačního procesu, který spočíval v přílivu nových nelegálních imigrantů do země.

³⁶ “Regularización por arraigo”

³⁷ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

³⁸ “Real Decreto 2393/2004”

³⁹ Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>, poslední přístup 6.8.2010.

⁴⁰ “Ley Orgánica 2/2009, de 11 de diciembre, de reforma de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social“, Ministerio del Interior, Dostupné na: <http://www.mir.es/SGACAVT/derecho/lo/lo04-2000.html>, poslední přístup 13.8.2010.

zavedení další regularizace ve Španělsku je, podle odborníků⁴¹, vysoce nepravděpodobné, což souvisí nejen se zmíněnou kritikou hlavní opoziční strany a postojem evropských institucí, ale především s probíhající ekonomickou krizí.

⁴¹ Mikel Mazkaran, *Mimořádné regularizace migrantů ve Španělsku*, 2010. Dokument je dostupný na: <http://www.migraceonline.cz/>, poslední přístup 13.8.2010.

5. Složení latinskoamerického obyvatelstva žijícího ve Španělsku

Je všeobecně známo, že se během několika posledních let výrazným způsobem zvýšil počet imigrantů z Latinské Ameriky, kteří se usazují na španělském území. Toto tvrzení si zaslouží detailní rozbor, a proto se v této kapitole věnuji složení latinskoamerické přistěhovalecké komunity, podle národností, pohlaví a věku.⁴²

5.1 Národnostní složení

Na počátku devadesátých let byly mezi latinskoamerickými přistěhovalci ve Španělsku nejpočetněji zastoupeny národnosti argentinská, venezuelská a chilská. Pro odchod ze své rodné země se v té době rozhodla především střední třída obyvatelstva z důvodu nepříznivé společensko-politické situace, která panovala ve všech třech zemích. Nicméně už od druhé poloviny toho samého desetiletí se jejich počet začal postupně snižovat. Hlavní důvody byly dva: za prvé někteří z nich získali španělské občanství, a tudíž vymizeli ze statistik zahraniční populace, a za druhé jiní se po zlepšení politické situace vrátili do zemí svého původu. V tomto druhém případě byli snad jedinou výjimkou imigranti argentinské národnosti, jejichž počet opět vzrostl počátkem nového tisíciletí, k čemuž přispěla zhoršující se ekonomická krize probíhající v této zemi.⁴³

V druhé polovině devadesátých let lze zaznamenat prudký nárůst u dalších dvou národností: peruánské a dominikánské. V roce 1997 svým počtem dokonce překonaly Argentinec a staly se tak nejpočetnějšími skupinami mezi latinskoamerickými imigranty žijícími ve Španělsku. Od té doby se přistěhovalecké komunity těchto dvou národů stále rozrůstaly, i když s rokem 2000 jejich počet začal mírně klesat, opět z důvodu získávání španělského občanství. Ve stejném roce přichází do Španělska nová vlna imigrantů tentokrát z Ekvádoru a Kolumbie. Tyto národnosti byly v zemi zastoupeny do té doby jen zřídka, ovšem s krizí, která doprovázela proces dolarizace ekvádorské ekonomiky a kvůli násilí

⁴² Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 2-13. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

⁴³ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 4. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

páchánemu v zemi s nejstarším demokratickým systémem v celé Latinské Americe, se jejich počet výrazně zvýšil. Přičemž nelze opomenout, že k nárůstu těchto přistěhovaleckých komunit přispěla svým dílem také španělská migrační politika. (Viz výše několikrát zmíněné bilaterální dohody, které Španělsko podepsalo mimo jiné s Kolumbií, Ekvádorem a Dominikánskou republikou.) Dalšími, kteří v 21. století zažívají výrazný “španělský imigrační boom“ jsou přistěhovalci z Bolívie.⁴⁴

V průběhu posledních let se národnostní složení latinskoamerické přistěhovalecké komunity nadále proměňovalo a zaznamenalo řadu změn. Téměř u všech výše zmíněných národností vzrostl počet obyvatel registrovaných ve Španělsku. Vyjádřeno v číslech vypadala situace následovně: od roku 2001 do roku 2005 se zvýšil počet latinskoamerické populace původem z Peru o 143% (z 34.975 na 85.029 obyvatel); kolumbijská populace se více než ztrojnásobila (z 87.209 na 271.239 obyvatel); ekvádorská populace vzrostla téměř čtyřnásobně (z 139.022 na 497.799 obyvatel), čímž si udržela prvenství mezi latinskoamerickými imigranty co do národností; populace argentinského původu se téměř zpětinasobila (z 32.429 na 152.975 obyvatel) a konečně největší rozmach zažila národnost bolivijská, jejíž přistěhovalecká komunita se za pouhé čtyři roky rozrostla na 15ti násobné množství (z 6.619 na 97.947 obyvatel). Celkový počet imigrantů původem z Latinské Ameriky, kteří se rozhodli pro život ve Španělsku, se tak v tomto krátkém období zvýšil o necelých 250%.⁴⁵

Důkazem rostoucí tendence latinskoamerické populace ve Španělsku může být také srovnání s imigranty jiných národností. Např. v roce 2000 byla nejpočetnější skupinou cizinců komunita Marokánců, kterých v té době žilo ve Španělsku přibližně šestkrát více než obyvatel ekvádorského původu. Nicméně Ekvádorci je svým počtem za pouhých pět let téměř dohnali, přestože během stejné doby Marokánců stále přibývalo, a stali se tak druhou nejpočetnější přistěhovaleckou komunitou usazenou ve Španělsku. Kromě imigrantů z Ekvádoru se v roce 2005 mezi prvními dvanácti cizími národnostmi žijícími ve Španělsku umístily další čtyři národy z Latinské Ameriky. Podle statistik byli na 4. místě Kolumbijci, na 6. místě

⁴⁴ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 4-5. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

⁴⁵ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 5. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

Argentinci, na 8. místě Bolivijci a na 11. místě Peruánci. Zatímco v roce 2000 se na první pozice dostali pouze Kubánci (7. místo), Dominikánci (8. místo) a Argentinci (10. místo).⁴⁶

Pokud jde o právní status příslušníků nejpočetněji zastoupených latinskoamerických národností ve Španělsku, je v první řadě nutné upozornit na vysokou míru nelegálních přistěhovalců, která je společným rysem všech těchto národností. Jestliže vyloučíme osoby, které po příchodu do Španělska získaly španělské občanství, tak více než polovina obyvatel původem z Latinské Ameriky pobývala k datu 1. 1. 2005 na španělském území bez povolení k pobytu. Co se týká jednotlivých národností, ke stejnému datu pobývalo v zemi neoprávněně např. 88% Bolivijců, 63% Argentinců, 55% Ekvádorců, 50% Kolumbijců, 25% Dominikánců a 16% Peruánců. Na druhou stranu je ale nutné dodat, že v rámci procesu regularizace, který byl zahájen měsíc poté, se počet udělených povolení k pobytu nejvíce zvýšil právě u imigrantů pocházejících z latinskoamerických zemí. Celkem to bylo o 52%, přičemž počet vydaných povolení vzrostl např. o 16% mezi obyvateli peruánského původu, o 47% mezi Argentinci, o 49% mezi Kolumbijci, o 61% mezi Ekvádorci a o neuvěřitelných 342% mezi obyvateli bolivijského původu. A kromě toho také rostl počet Latinoameričanů, kteří byli držiteli španělského občanství. V roce 2005 bylo registrováno v této záležitosti nejvíce Argentinců (75.010), Venezuelanů (66.795), Kubánců (30.441), Peruánců (23.142), Dominikánců (22.301), Uruguayců (21.481) a Kolumbijců (20.046). V menší míře pak získávali španělské občanství např. obyvatelé původem z Ekvádoru (7.261) či Bolívie (3.125).⁴⁷

Tato čísla svědčí nejen o tom, že ze všech národností usazujících se ve Španělsku, přibývá nejvíce latinskoamerických imigrantů (bez ohledu na jejich právní status), ale také poukazují na určitá zvýhodnění⁴⁸ těchto imigrantů oproti jiným přistěhovaleckým skupinám a v neposlední řadě na jejich rostoucí míru legalizace a začlenění do španělské společnosti.

⁴⁶ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 5. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

⁴⁷ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 5. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

⁴⁸ Dohody s Ekvádorem, Kolumbií a Dominikánskou republikou dávají přednost zaměstnávání lidí z těchto zemí.

5.2 Složení podle pohlaví

Obecně se dá říci, že mezi imigranty žijícími ve Španělsku převažuje mužské pohlaví, i když jeho početní převaha není tak markantní (uvádí se proporce 53% mužů a 47% žen). Nicméně složení zahraniční populace podle pohlaví se zde liší v závislosti na místě původu. Např. u imigrantů evropského původu je podíl žen a mužů poměrně vyrovnaný (52% mužů a 48% žen), zatímco u přistěhovalců asijské národnosti (61% mužů a 39% žen) či u imigrantů původem z Afriky (69% mužů a 31% žen) mají muži nad ženami jasnou převahu. Jedinou skupinou imigrantů, u které je registrováno více osob ženského pohlaví než mužského (54% žen a 46% mužů), je přistěhovalecká komunita pocházející z Latinské Ameriky.⁴⁹

Během posledních let, se při neustále rostoucím počtu imigrantů, podíl ženského a mužského pohlaví postupně vyrovnává (např. v roce 1998 ženy představovaly 61%, v roce 2001 jejich procento kleslo na 56% a v roce 2005 na zmíněných 54%). Jak uvádějí odborníci, existuje několik důvodů, které mohou vysvětlit tento relativní “pokles“ počtu žen mezi imigranty z Latinské Ameriky. Jedním z hlavních faktorů je rostoucí tendence opětného sloučení rodiny ve Španělsku. Jedná se o proces, který iniciují nejen muži, jak se často uvádí ve studiích o migraci, ale také mnoho žen, které zastávají roli hlavy rodiny. Ženy zpravidla přivedou do Španělska nejprve své potomky a teprve poté své partnery, kteří se toutu cestou dostanou do cílové země a zároveň se vyvarují možným překážkám spojeným s jejich imigrací. Dalším důvodem vedoucím ke zvyšujícímu se počtu mužské populace mezi latinskoamerickými přistěhovalci je rostoucí poptávka po levné pracovní síle na španělském trhu práce (především v odvětvích jako je zemědělství, stavebnictví, atd.). Španělští zaměstnavatelé totiž při výběru svých zaměstnanců dávají přednost lidem z Latinské Ameriky před ostatními cizími národnostmi. Důvodem je jednak společný jazyk a jednak to do jisté míry umožňuje migrační politika Španělska. V neposlední řadě pak tento pokles či vzestup obou pohlaví ovlivňuje společensko-politická a ekonomická situace v jednotlivých zemích Latinské Ameriky.⁵⁰

⁴⁹ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 6. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

⁵⁰ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 6. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

Ve výsledku si však u většiny národností latinskoamerické ženy stále udržují svou početní převahu nad muži. Příkladem může být komunita imigrantů z Brazílie (64% žen), Dominikánské republiky (62% žen), Kolumbie či Venezuely (57% žen), Bolívie (55%) a Peru (54%). Naopak u národnosti ekvádorské nebo argentinské (51% mužů a 49% žen), jejichž komunita se v současné době ve Španělsku rozrůstá, je podíl ženského a mužského pohlaví téměř vyrovnaný.⁵¹

Je jistě pozoruhodné, že ve Španělsku žije nelegálně více žen z Latinské Ameriky než mužů stejného původu. Např. v roce 2005 pobývalo v zemi 425.237 žen bez potřebných dokumentů k pobytu, zato mužů, kteří se nacházeli ve stejné situaci, bylo 370.628. Z celkového počtu latinskoamerických imigrantů žilo ve Španělsku bez povolení k pobytu tedy 53% žen a 47% mužů. Přičemž ve srovnání s muži tyto ženy představovaly 61% mezi Dominikánci, 56% mezi Bolivijci a Peruánci, 54% mezi Kolumbijci a 52% mezi Ekvádorci. Co se týká výhradně žen u jednotlivých latinskoamerických národností, tak nejvyšší procento nelegálních pobytů v zemi bylo zaznamenáno mezi ženami národnosti bolivijské (89%), argentinské (62%), ekvádorské (57%) a kolumbijské (47%). Naopak nejméně žen žijících v ilegalitě bylo národnosti dominikánské (24%) a peruánské (17%). Podobné statistické údaje se uvádějí také u mužského pohlaví. Nejvíce mužů bez povolení k pobytu pochází rovněž z Bolívie (88%), Argentiny (64%), Ekvádoru (54%) a Kolumbie (52%), a nejméně z Dominikánské republiky (26%) a Peru (15%). Nicméně počet nelegálních imigrantů z Latinské Ameriky, ať už žen či mužů, se po regularizačním procesu, který proběhl v roce 2005 a byl zaměřen výlučně na zlegalizování zahraničních pracovníků, podstatně snížil. Velká část těchto imigrantů tak našla své místo na španělském trhu práce a dostala šanci začlenit se do španělské společnosti.⁵²

5.3 Věkové složení

Latinskoamerická populace žijící ve Španělsku je reprezentována především mladými lidmi. Více než polovina osob (56%) z této přistěhovalecké komunity spadá do věkové

⁵¹ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 7. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

⁵² Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 7-8. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

kategorie 20 – 39 let. Dalších 21% tvoří lidé ve věku 40 – 65 let a stejné procento je těch, kteří ještě nedosáhli věku dvaceti let. Nejméně početnou skupinou (2%) jsou osoby důchodového věku, tj. lidé, kterým je 65 a více let. S ohledem na jednotlivé národnosti je mezi imigranty z Bolívie a Ekvádoru nejvíce zastoupena mládež, naopak mezi Argentinci a Peruánci jsou registrováni spíše starší lidé, respektive největší skupinu tvoří osoby v produktivním věku (40 – 65 let). U kolumbijské a dominikánské národnosti jsou tyto dvě věkové kategorie reprezentovány zhruba stejným počtem imigrantů.⁵³

Většina Latinoameričanů přichází do Španělska ve věku, kdy jsou nejen schopni se začít naplno věnovat práci, ale také se chystají zakládat rodiny v nové společnosti. Navíc v posledních letech byl ve Španělsku zaznamenán rostoucí počet dětí a mladých imigrantů, což souvisí s procesem opětného slučování rodin. Tato fakta svědčí mimo jiné o tom, že čím dál tím více latinskoamerických imigrantů se rozhodne setrvat ve Španělsku dlouhodobě, ne-li natrvalo. S tím souvisí zavádění nových pojmů v cizineckém zákoně jako např. “snaha o integraci“. Záleží však jen na španělských institucích, jak se s “problémem“ integrace přistěhovalců vypořádají.

⁵³ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 December, 2005, s. 8. Také Instituto Nacional de Estadística (INE). Statistické informace dostupné na: <http://www.ine.es/>.

6. Latinskoameričtí imigranti na španělském pracovním trhu

V posledních několika letech latinskoameričtí imigranti opouštějí své země především z ekonomických důvodů a směřují do Španělska s očekáváním lepší budoucnosti. Jejich hlavním cílem je získat ve Španělsku zaměstnání, které jim nejen umožní pobývat v zemi legálně, popřípadě prodloužit si potřebná povolení k pobytu, ale také vydělat si dostatek finanční prostředků na své živobytí.

6.1 Hlavní rysy španělského pracovního trhu

Podle odborníků⁵⁴ existuje několik strukturálních rysů, které jsou charakteristické pro španělský trh práce. Některé z nich jsou spojené s problémy dosažení vyšší úrovně ekonomického rozvoje, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti v zemi: 1) nízká pracovní účast a vysoká míra nezaměstnanosti především mezi ženami a obecně mladými lidmi, 2) velká nabídka sezónních prací a z toho vyplývající časté střídání zaměstnání, 3) vysoká míra šedé ekonomiky, která je typická pro některá pracovní odvětví a regiony (mimochodem působí jako magnet pro imiganty bez pracovního povolení), 4) pomalý růst produktivity práce kvůli převládajícímu množství malých podniků, 5) velké regionální rozdíly na trhu práce a nízká mobilita pracovní síly.

Ještě před pár lety začala míra nezaměstnanosti ve Španělsku pomalu klesat. Tato situace byla doprovázena především rozšiřující se nabídkou sezónních prací, nízkým platovým ohodnocením zaměstnanců a umělým vytvářením nových pracovních příležitostí, které se vyznačovaly zejména špatnými pracovními podmínkami a tím, že byly nabízeny převážně v oblasti služeb, tedy v odvětví ovlivňující významným způsobem španělskou ekonomiku.

V současné době je v zemi dvacetiprocentní nezaměstnanost, kterou se španělský parlament snaží snížit reformou pracovního trhu. V červnu 2010 byl schválen vládní návrh této reformy a očekává se, že se tímto způsobem oživí španělská ekonomika, tj. zvýší se její konkurenceschopnost, a naopak se sníží nezaměstnanost (vláda mluví o vytvoření více než dvou milionů nových pracovních míst během jednoho a půl roku) atd. Cílem zmíněné reformy

⁵⁴ Consejo Económico y Social (CES) Dostupné na: <http://www.ces.es/index.jsp>, poslední přístup 20.8.2010

je např. motivovat firmy, aby přijímaly nové zaměstnance a uzavíraly s nimi smlouvy na dobu určitou, dále snižování nákladů na odstupné či podpora zaměstnávání mladých lidí.⁵⁵

6.2 Začlenění latinskoamerických imigrantů na trh práce

Komunitu latinskoamerických imigrantů, která se v posledních letech uplatnila na pracovním trhu ve Španělsku, si vyžaduje podrobnější charakteristiku.

Na konci sedmdesátých a během osmdesátých let přicházejí do Španělska jednak imigranti z Argentiny, Chile a Kolumbie, kteří obsazují pozice kvalifikovaných pracovníků (uplatňují se např. jako technici či obchodníci), a jednak imigranti jiných latinskoamerických národností, kteří nacházejí uplatnění především v oblasti služeb. Příkladem této druhé skupiny mohou být např. přistěhovalci dominikánského původu, kteří přichází za prací hlavně od druhé poloviny osmdesátých let. Vzhledem k tomu, že je tato komunita tvořena převážně ženami, jsou jejími hlavními obory činnosti práce v domácnostech a péče o seniory či děti. Největší koncentrace latinskoamerických žen, které se věnují této práci, je ve velkých španělských městech.⁵⁶

Obecně odvětví služeb nabízí ve Španělsku nejvíce pracovních příležitostí pro ženy-imigrantky, nicméně je také odvětvím, které výrazným způsobem zvyšuje míru šedé ekonomiky země. Tento typ pracovních poměrů totiž většinou nevyžaduje písemné smlouvy, které by se řídily španělskými právními předpisy. To dále brání legalizaci pobytu cizinců, kteří tato zaměstnání vykonávají, a navíc přicházejí o další výhody plynoucí z plnohodnotné pracovní smlouvy. Stanovení pracovních podmínek totiž ve většině případů závisí jen na dohodě zúčastněných stran.

Současný trend uplatnění latinskoamerických imigrantů na méně kvalifikovaných pracovních pozicích se však netýká výlučně žen, ale spolu s rostoucím počtem latinskoamerických přistěhovalců usazujících se ve Španělsku lze zaznamenat také stále větší procento mužů-imigrantů, kteří jsou zaměstnáváni v odvětvích, kde nejsou potřeba příliš kvalifikovaní pracovníci. O tomto trendu vypovídá např. proces regularizace z roku 1991, který pomohl zviditelnit velkou skupinu imigrantů pracujících na méně kvalifikovaných

⁵⁵ <http://www.elpais.com/global/>, poslední přístup 20.8.2010

⁵⁶ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 9.

pozicích. Mimochodem tato skupina nově legalizovaných pracovníků byla několikanásobně větší než skupina již legálně pracujících imigrantů ve stejných odvětvích.

Pro lepší představu o tom, jak vypadá situace latinskoamerických imigrantů na španělském pracovním trhu v posledních letech, uvádím několik základních statistických údajů⁵⁷. Např. na začátku roku 2005 bylo ve Španělsku registrováno (tj. přihlášeno k sociálnímu pojištění) přes 400 tisíc pracujících lidí původem z Latinské Ameriky, což představuje přibližně 36 % z celkového počtu pracovních míst v zemi obsazených cizinci. Ve srovnání s jinými národnostmi to bylo zdaleka nejvíce (pracovníci pocházející ze zemí Evropské unie pokrývali přibližně 24%, z Afriky 23%, z východní Evropy 11% a z Asie 7%). Tento rok uvádím z toho důvodu, abychom si uvědomili, že zhruba šest z deseti těchto pracovníků pocházejících z Latinské Ameriky bylo přihlášeno k sociálnímu pojištění teprve během roku 2004, tzn., že měli status legálních zaměstnanců méně než dvanáct měsíců.

Mezi nejpočetněji zastoupené národnosti této aktivně pracující latinskoamerické populace ve Španělsku patří Ekvádorci, Kolumbijci, Peruánci, Argentinci, Dominikánci, Kubánci a Bolívijsci. Právě zástupci těchto národností podepsali v roce 2004 většinu pracovních smluv, které připadly komunitě latinskoamerických imigrantů. Zmíněné smlouvy však měly jednu velkou nevýhodu, z velké části byly dočasného charakteru. Téměř polovina z nich byla uzavírána na dobu kratší dvanácti měsíců a pouze desetina z nich byla podepisována na dobu neurčitou. Vzhledem k tomu, jaký význam má pro přistěhovaleckou komunitu legální zaměstnání při obnovení či prodloužení povolení k pobytu, snažím se uvedenými údaji ilustrovat, s jak velkými potížemi se tato komunita setkává při legalizaci svého pobytu ve Španělsku. Jejich nestálá zaměstnání často způsobí, že se velmi rychle a opakovaně ocitají v ilegalitě a to do té doby, než je jim v rámci následujícího procesu regularizace umožněno získat, pro ně tolik drahocenná, pracovní povolení či povolení k pobytu.⁵⁸

Latinskoamerická populace průměrného věku 35 let, která má potřebná pracovní povolení pro práci ve Španělsku, představuje téměř vyrovnané procento aktivně pracujících mužů (51%) a žen (49%), zatímco u celkového počtu všech legálně pracujících cizinců v zemi mají jasnou převahu muži (64%) nad ženami (36%). Z dostupných zdrojů také vyplývá, že téměř polovina (48%) ze všech žen-cizinek pracujících legálně na španělském území, je

⁵⁷ Instituto Nacional de Estadística (INE) Dostupné na: <http://www.ine.es/>, poslední přístup 20.8.2010.

⁵⁸ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 10.

původem z Latinské Ameriky, kdežto muži stejného původu netvoří ani jednu třetinu (28%) z celkového počtu všech mužů-cizinců, kteří ve Španělsku pracují legálně.⁵⁹

U jednotlivých latinskoamerických národností je proporce legálně pracujících mužů a žen ve Španělsku následující: z přistěhovalecké komunity pocházející z Dominikánské republiky či Brazílie převažují na španělském pracovním trhu jednoznačně ženy (63 žen na 37 mužů) a stejně tak je tomu u registrovaných pracovních sil z Kolumbie, i když s menším rozdílem (55 žen na 45 mužů). Vyváženější proporce podle pohlaví pak představují např. Peruánci a Venezuelané (je registrován přibližně stejný počet zaměstnaných žen a mužů), zatímco u jiných národností, jako jsou např. Kubánci, Ekvádorci, Bolivijci nebo Argentinci, mají jistou převahu muži (uvádí se 53-60% mužů ve srovnání s 40-47% žen).⁶⁰

Drtivá většina latinskoamerických přistěhovalců (93%) je v zaměstnaneckém poměru, tj. pracují pro druhé, a pouhých 7% se živí podnikáním, tj. pracují sami na sebe. Přičemž mezi osobami samostatně výdělečně činnými jsou ve větším procentu zastoupeni Argentinci (13%) a Venezuelané (12%), v menší míře pak Ekvádorci (2%), Peruánci či Bolivijci.⁶¹

Nyní se vrátím k jednotlivým pracovním odvětvím, která nabízí španělský trh práce, a ve kterých se v posledních letech uplatňuje nejvíce latinskoamerických imigrantů. Jak už jsem naznačila na začátku této kapitoly, nejvíce pracovních příležitostí pro latinskoamerickou přistěhovaleckou komunitu najdeme v oblasti služeb. Svědčí o tom např. údaje z roku 2004, kdy 67% z celkového počtu pracovních smluv přidělených této skupině imigrantů, bylo podepsáno právě v odvětví služeb. Dalším odvětvím s vysokou koncentrací latinoameričanů, především mužského pohlaví, je stavebnictví, kde bylo registrováno zhruba 20% podepsaných pracovních smluv. Zbylé pracovní smlouvy byly uzavírány v zemědělství (8%) a v průmyslu (5%). V této souvislosti lze latinskoamerickou populaci dále rozdělit podle země původu. V sektoru služeb je zaměstnáno nejvíce imigrantů z Argentiny, Brazílie, Kuby, Kolumbie, Venezuely, Peru a Dominikánské republiky, zatímco v odvětvích, jako je stavebnictví nebo

⁵⁹ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 10.

⁶⁰ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 11.

⁶¹ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 11.

zemědělství, převažuje pracovní síla původem z Ekvádoru a Bolívie. Tato dvě poslední zmíněná hospodářská odvětví představují pracovní příležitosti především pro muže, i když v zemědělství je nyní zaměstnáno více než 10% ekvádorských žen. Mezi typicky ženská zaměstnání naopak patří práce v domácnostech a péče o seniory či děti, o kterých byla zmínka již výše. Např. na začátku roku 2005 bylo zaměstnáno 17% ze všech pracujících imigrantek ve Španělsku právě v domácnostech. Vezmu-li v potaz pouze latinskoamerické ženy, jejich počet náhle vzroste na 23%, přičemž nejvíce těchto žen pochází z Kolumbie a Ekvádoru (25%), Peru (31%), Dominikánské republiky (35%) a Brazílie (37%). Na tomto místě bych opět ráda připomněla, že se jedná pouze o ženy s pracovním povolením, jinými slovy jejich procento se podstatně zvýší, když k nim ještě připočteme ženy, které vykonávají stejnou činnost nelegálně a podílejí se tak na zvyšování míry šedé ekonomiky Španělska.⁶²

Uvedená data bezpochyby potvrzují, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita se v zemi uplatňuje převážně na méně kvalifikovaných pracovních pozicích. Nicméně jejich pracovní uplatnění často neodpovídá jejich dosaženému vzdělání, ale spíše jejich schopnosti se přizpůsobit nabídce španělského pracovního trhu. I přestože Latinoameričtí imigranti mají jen o něco málo nižší úroveň vzdělání než Španělé, svou "přizpůsobivost" ještě více prohlubují předsudky, které panují o jejich komunitě, tj. že přistěhovalci z Latinské Ameriky jsou většinou lidé bez vzdělání, kteří nemohou vykonávat jinou než "podřadnou" práci, a tudíž nemají ani lepší pracovní vyhlídky.

Tato méně kvalifikovaná zaměstnání, která ve Španělsku většinou zastávají latinskoameričtí přistěhovalci, bývají často spojena s nevýhodnými pracovními podmínkami, jako je např. dlouhá pracovní doba nebo naopak práce na částečný úvazek, nízký plat, nevyhovující bezpečnostní a hygienické podmínky, nízké postavení, minimální sociální ochrana a sociální začlenění, málo časté kontroly dodržování podmínek smlouvy, atd. Největší problém však nastává v momentě, kdy je práce vykonávána bez písemné smlouvy. Pro mnoho imigrantů se tak sice otevrou dveře na španělský trh práce, nicméně jejich právní postavení se v takové situaci nezmění. Bez písemné pracovní smlouvy nemají možnost získat potřebná povolení k pobytu a ani si je obnovit. Často se proto stávají obětmi vykořisťování a jsou vyloučeni ze společnosti.

⁶² Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 11.

Na druhou stranu lze i uvnitř latinskoamerické přistěhovalecké komunity zaznamenat v některých případech profesní růst, což obvykle souvisí s delším pobytem v zemi. Nicméně ve statistikách týkajících se zaměstnanosti přistěhovalecké populace je tato skutečnost zastíněna údaji o nárůstu počtu imigrantů usazujících se ve Španělsku a o jejich uplatnění na méně kvalifikovaných pozicích či údaji o dopadech různých regularizačních procesů probíhajících v posledních letech.

K rostoucí koncentraci latinskoamerických imigrantů ve zmíněných hospodářských odvětvích přispívají významným způsobem také známé bilaterální dohody s Kolumbií, Ekvádorem a Dominikánskou republikou, které Španělsko podepsalo v roce 2001⁶³. Tyto země požadovaly, aby španělský trh práce reagoval na poptávku zahraničních žadatelů o práci ve Španělsku, a tak byl smluvně předem stanoven počet pracovních míst, která byla přidělena jednotlivým skupinám přistěhovalců. Dohody mají imigrantům na jednu stranu zaručovat legální příchod do země a určitou ochranu danou pracovní smlouvou a poskytnutím vhodného ubytování, ale zároveň je zavazují k tomu, aby se po skončení platnosti pracovního poměru vrátili zpět do své země původu. Touto formou se tak Španělsko snaží bojovat proti nelegálnímu přistěhovalectví, neboť tato volná pracovní místa mohou obsadit pouze cizinci, kteří se dosud nenachází na španělském území.

Cesta, která byla pro cizince směřující do Španělska otevřena těmito bilaterálními dohodami, s sebou přináší bezpochyby jisté výhody jako např. možnost legálního přistěhovalectví, aniž by za něj tyto imigranti museli "platit" (narozdíl od nelegálních přistěhovalců či imigrantů, kteří cestují pouze s turistickým vízem). Ale jak správně upozorňují někteří odborníci⁶⁴, nesmíme zapomínat ani na negativní aspekty s tím související, např. že ve Španělsku budou stále více upřednostňováni přistěhovalci z těchto šesti zemí, které podepsaly zmíněné dohody, před imigranty pocházejícími z jiných zemí. V souvislosti s těmito úmluvami se také nabízí řada možných opatření, která je třeba pečlivě zvážit: např. možnost prodloužení pracovní smlouvy, respektive pracovního povolení, či povolení k pobytu ve Španělsku v období, kdy jsou tato povolení ještě platná (bez toho aniž by se imigranti, kteří byli zaměstnáni ještě v zemi svého původu, museli po skončení každého dočasného zaměstnání vracet zpět do své země). Tím by se mimo jiné také snížily vysoké náklady, které jsou vynakládány zejména na vystěhování imigrantů pocházejících ze vzdálených oblastí,

⁶³ Ve stejném roce byla podepsána také dohoda s Marokem a v roce 2002 s Rumunskem a Polskem.

⁶⁴ Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 Decembre, 2005, s. 12.

jako jsou země Latinské Ameriky. Ale protože tomu tak není (i když občas mohou být tyto cestovní náklady kompenzovány nějakou jinou formou), španělský trh práce bude zřejmě i nadále upřednostňovat ty přistěhovalce, jejichž vystěhování nebude pro státní kasu tak nákladné, což některé ze zmíněných šesti zemí mohou považovat za diskriminující.

Jak už bylo několikrát řečeno, Španělsko se v posledních letech stalo hostitelskou zemí imigrantů přicházejících z nejrůznějších míst světa, mezi kterými si početní převahu stále udržují Latinoameričané. Ať už tito lidé odcházejí ze svých zemí původu kvůli stávající společensko-politické či ekonomické situaci, vždy jdou za “něčím lepším“. A vzhledem k tomu, jaké změny k lepšímu zaznamenalo Španělsko během poslední doby (přechod k demokracii, členství v Evropské unii, pozoruhodný společenský a ekonomický vzestup, atd.), stalo se atraktivní zemí pro velké množství imigrantů. Mnoho cizinců, kteří až do nedávna vnímali Španělsko jen jako jakousi “přestupní stanici“ na cestě do ostatních evropských zemí, se proto rozhodlo se zde natrvalo usadit. A tato nevyhnutelná realita nyní nutí španělskou společnost, aby se zabývala klíčovou otázkou, jak začlenit tuto “cizí“ společnost do té své.

7. Latinskoamerické gangy ve Španělsku

S latinskoamerickou imigrací úzce souvisí také fenomén latinskoamerických gangů, které se na španělském území stále více rozšiřují. Jejich původ však sahá do doby o několik desetiletí dříve a jejich kořeny najdeme na americkém kontinentě. Zakladatelé těchto skupin byli latinskoameričtí imigranti v Chicagu a v New Yorku ve 40. a 50. letech minulého století. Skutečný “boom“ však tyto gangy zažívají až od 80. a 90. let především v souvislosti s rozšiřováním nových komunikačních médií, jako je např. internet, s rychlejším přenosem informací a s emigrací Latinoameričanů do Evropy. Latinskoamerické gangy, které byly dříve výhradně americkým fenoménem, se nyní stávají “problémem“ mezinárodním.

7.1 Latin Kings a Ñetas

Ve Španělsku se latinskoamerické gangy (zvané “Bandas“, “Pandillas“ či “Maras“) začaly objevovat teprve před pár lety⁶⁵, nicméně jejich projevy jsou stále častější a viditelnější a to zejména ve velkých městech, jako je Madrid, Barcelona a Valencie⁶⁶. Jak uvádějí dostupné zdroje⁶⁷, na španělském území existuje kolem šesti až devíti neznámějších a největších organizovaných gangů, které jsou rozmístěny v jedenácti provinciích⁶⁸. Skupiny, které vznikly jako jedny z prvních a v současné době mají nejvíce členů, jsou “Latin Kings“ a jejich největší rival “Ñetas“. Ale i další skupiny jako “Dominican Don’t Play“, “Latinos de Fuego“, “Los Vatos Locos“ nebo “Mara Salvatrucha“ si získávají stále více příznivců. Méně známé jsou “Trinitarios“, “Black Panthers“ a “Stin King“.

Pro členy těchto gangů jsou charakteristické určité znaky, kterými se snaží odlišit od ostatních. Oblékají se do širokých kalhot a triček, nosí u sebe bodné či střelné zbraně, jejich oblíbeným hudebním žánrem je hip-hop nebo reageton a používají nejrůznější doplňky, které se liší podle toho, k jaké skupině se hlásí. Např. přívrženci Latin Kings nosí na krku zlaté řetězy, na hlavě černé a žluté šátky a jejich typickým pozdravem jsou propletené prsty symbolizující korunu. Pro Ñetas jsou zase charakteristické barvy bílá, červená a modrá a

⁶⁵ Většina zdrojů uvádí rok 2000 (např. <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/06/14/espana/1276532704.html>, poslední přístup 2.11.2010.)

⁶⁶ Boj s latinskoamerickými pouličními gangy ve Španělsku odstartovala vražda mladého chlapce kolumbijského původu, kterého zabil člen Ñetas v Barceloně v říjnu 2003.

⁶⁷ Např. <http://home.comcast.net/~elhecho/Espa/Anjara36.htm> nebo, poslední přístup 2.11.2010. <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/06/14/espana/1276532704.html>, poslední přístup 2.11.2010.

⁶⁸ V roce 2009 byla prokázána existence a aktivita organizovaných gangů v následujících provinciích: Madrid, Baleárské ostrovy, Barcelona, Alicante, Asturias, Burgos, Jaén, Logroño, Murcia, Valladolid a Sevilla.

jedním z jejich hlavních symbolů je srdce, ve kterém je nakreslena portorická vlajka a napsán název „Ñetas“.

Jejich projevy a myšlenky jsou jednoduché, ale zato důrazné: „Jsme silný národ, který si získává respekt. Pomáháme našim latinskoamerickým bratrům bojovat proti útlaku.“ „Budeme bojovat za naše lidi a proti diskriminaci, kterou my, Latinoameričané, zažíváme.“⁶⁹ U většiny těchto skupin platí pravidlo, že každý nový člen gangu musí na začátku projít jakýmsi iniciačním rituálem, který spočívá v tom, že se zúčastí nějaké rvačky či násilného napadení, při kterém předvede svou sílu, a tím si „vybojuje“ své budoucí postavení ve skupině. Přičemž členy těchto gangů jsou obecně mladí lidé, většina ve věku 14 – 20 let, kteří pocházejí z rozvrácených či neúplných rodin, nemají dostatek vzdělání, cítí se osamělí, mají vztek na celou španělskou společnost, a proto se také cítí diskriminováni. Pokud jde o jejich trestnou činnost, páchají nejen drobné krádeže pro zábavu, ale projevují se také násilně, snaží se zastrašovat a vyhrožovat, útočí na policisty, napadají členy ostatních „konkurenčních“ gangů, obchodují s drogami, atd. Stále častěji je u nich odhalována také trestná činnost jako např. držení střelných a bodných zbraní či pokus o vraždu. Každoročně je obviněno z přestupků či trestných činů souvisejících s aktivitou pouličních latinskoamerických gangů více než tisíc mladých lidí, mezi kterými se často objevují také mladí Španělé. Ale vzhledem k tomu, že většina z nich je nezletilých, nehrozí jim ani příliš vysoké tresty.⁷⁰

Ke konfliktům mezi násilnými gangy se často vyjadřují např. odborníci zabývající se násilím mladistvých: „Ačkoliv se party mladých lidí vždy nemusejí uchylovat k násilí, násilné gangy fungují jako náhrada rodiny a blízkého prostředí mladého člověka, kterému poskytují pocit sounáležitosti se skupinou a jistým způsobem i konkrétní řešení nejistot dospívání. V konkrétním případě násilných gangů se tento druh asociálního chování vyznačuje trestnou činností související se sdružováním dospívajících a mladistvých, kteří dávají přednost používání síly a zastrašování a kteří téměř pravidelně organizují střety nebo násilné trestné činy. Tyto gangy se střetávají v městském prostředí, jak na ulicích, tak v obchodních centrech, s cílem získat kontrolu nad určitým územím, nad nelegálním obchodem či institucemi...“ „Ve Španělsku se vyskytují latinskoamerické gangy (zvané „Maras“ či „Pandillas“ jako Latin Kings a Ñetas). Tento jev představuje pro mladé lidi způsob, jak si vzájemně dodat jistotu v nepřátelském prostředí tím, že se postaví proti „ostatním“ na ulici či v sousední čtvrti. Tyto

⁶⁹ „Formamos una nación fuerte que se hace respetar. Ayudamos a nuestros hermanos latinos contra la opresión.“ „Lucharemos por nuestra gente y contra la discriminación que sufrimos los latinos.“

(Viz <http://home.comcast.net/~elhecho/Espa/Anjara36.htm>, poslední přístup 2.11.2010.)

⁷⁰ Viz také <http://home.comcast.net/~elhecho/Espa/Anjara36.htm>, poslední přístup 2.11.2010. nebo <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/06/14/espana/1276532704.html>, poslední přístup 2.11.2010.)

gangy patří mezi nejvíce vyloučené ze společnosti v jistých okrajových čtvrtích a jejich násilné chování souvisí s neúspěchem, s těžkými podmínkami atd. Je velice důležité otázku násilných gangů odpovídajícím způsobem řešit, aby nepřešly k organizovanému zločinu.“⁷¹

I přestože nebezpečí, které představují latinskoamerické pouliční gangy ve Španělsku, není ještě zdaleka srovnatelné s tím, co se odehrává např. v USA⁷² nebo v zemích, jako je Mexiko, Ekvádor či Salvador, španělská společnost už začíná být jednáním těchto skupin značně znepokojena a situaci se snaží řešit pomocí veřejných orgánů. K této záležitosti se také několikrát vyjádřil prezident Hnutí proti nesnášenlivosti, který mimo jiné tvrdí, že fenomén pouličních gangů bude ve Španělsku přítomen do té doby, dokud nedojde ke skutečné integraci přistěhovalců. Jako řešení celé situace navrhuje založit zvláštní oddělení “multikulturní policie“, usnadnit a urychlit proces sloučení rodiny, zapojit rodiče do vzdělávání svých dětí a vymýšlet různé aktivity pro mladé lidi, aby netrávili celé dny sami na ulici.⁷³

Potřeba získat pod kontrolu aktivitu těchto nebezpečných organizovaných gangů vedla ve Španělsku k vytvoření zvláštního plánu⁷⁴, respektive policejních jednotek, které by se zabývaly výhradně kriminalitou páchanou členy organizovaných skupin. Tento plán nakonec vyšel ve Sbírce zákonů 23/2005 s platností od 1. ledna 2006 a byl platný na dva roky. Následně byla jeho platnost prodloužena o další dva roky a v současné době je zakotven ve Sbírce zákonů 6/2009, která vstoupila v platnost 1. ledna 2010 a je platná do 31. prosince 2011. V červenci 2009 nařídilo Ministerstvo vnitra policejním jednotkám, aby opět zintenzivnili dohled a kontrolu nad násilnými gangy mladých lidí. Mimo jiné jim také nařídilo, aby vypracovali speciální mapu, na které by byly vyznačeny hlavní místa setkání těchto skupin, tj. rizikové či nebezpečné zóny, a také aby udělali seznam gangů působících na španělském území a zaznamenali jejich webové stránky. Prostřednictvím zmíněného plánu by měla být zajištěna naprostá kontrola nad těmito problematickými skupinami mladistvých. Španělské veřejné orgány se tedy situaci pouličních gangů snaží řešit nejen legislativní formou a permanentním dohledem policie, ale také různými preventivními opatřeními (např. osvětou prováděnou ve vzdělávacích zařízeních, atd.). Mimo to také probíhá výměna informací souvisejících s latinskoamerickými gangy mezi Španělskem a jednotlivými

⁷¹ Úřední věstník Evropské Unie, *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Městské oblasti a násilí mladistvých*, Brusel, 2009, s. 39. Dokument je dostupný na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:317:0037:0042:CS:PDF>, poslední přístup 2.11.2010.

⁷² United States of America

⁷³ Viz <http://home.comcast.net/~elhecho/Espa/Anjara36.htm>, poslední přístup 2.11.2010.

⁷⁴ Tzv. “Plan de Actuación y Coordinación Policial“

latinskoamerickými zeměmi, což bezpochyby významným způsobem přispívá k řešení celého problému.⁷⁵

⁷⁵ Viz <http://www.elmundo.es/elmundo/2010/06/14/espana/1276532704.html>, poslední přístup 2.11.2010.

8. Kvantitativní výzkum formou dotazníků

Ve svém výzkumu jsem se zaměřila na komunitu latinskoamerických imigrantů žijících ve Španělsku, konkrétně v hlavním městě Madridu, a na jejich integraci do španělské společnosti. Zajímali mě především důvody, které je vedly k emigraci do Španělska, dále jejich názor na život v hostitelské zemi a jejich zkušenosti s přístupy Španělů k imigrantům. A v neposlední řadě mě zajímal také postoj samotných Španělů ke zmíněné imigraci obyvatel Latinské Ameriky a soužití těchto dvou “kultur“ v jedné zemi.

8.1 Metoda výzkumu

Při své práci jsem využila jedné z metod kvantitativního výzkumu, a to dotazníkové šetření. Tuto výzkumnou metodu jsem si zvolila především z toho důvodu, že poskytuje v zásadě věrný a jasný obraz o postojích velké části dotazované populace a získané údaje se dají přehledně statisticky zpracovat. Dotazník byl dotazovaným předkládán v písemné formě, tištěné⁷⁶ či elektronické, ve španělském jazyce (viz Příloha č. 1)⁷⁷. Jedna z jeho velkých výhod spočívala v tom, že se jednalo o dotazník anonymní, což, dle mého názoru, mohlo zvýšit upřímnost odpovědí a dotazovaní mohli bez větších problémů zodpovědět také důvěrnější otázky. Vzhledem k tomu, že dotazovaná skupina byla relativně homogenní, zároveň anonymita nebyla překážkou pro vyhodnocení dotazníků. Dotazník obsahoval celkem 43 otázek, které byly rozděleny do tří částí: “ČÁST A – SPOLEČNÉ OTÁZKY“ (na tyto otázky odpovídali Španělé i Latinoameričané), “ČÁST B – OTÁZKY PRO LATINOAMERIČANY“ (na tyto otázky odpovídali pouze Latinoameričané) a “ČÁST C – OTÁZKY PRO ŠPANĚLY“ (na tyto otázky odpovídali pouze Španělé). Předkládané otázky byly trojího typu: 1) “otázky uzavřené“, tj. dotazovaní svou odpověď vybírali z nabízených odpovědí, 2) “otázky škálové“, tj. dotazovaní odpovídali pomocí stupnice “1 2 3 4 5“ (přičemž v obou případech byly otázky formulovány tak, aby dotazovaní mohli zvolit ke každé otázce jen jednu možnou odpověď) a 3) “otázky otevřené“, tj. dotazovaní vpisovali svou odpověď do k tomu určeného místa (otázky tohoto typu byly méně časté, jednalo se o velmi individuální a většinou jednoslovné odpovědi). Výzkum, respektive shromažďování

⁷⁶ Tištěné dotazníky v papírové podobě byly následně přepisovány do elektronické podoby.

⁷⁷ V Příloze č. 2 přikládám Dotazník přeložený do českého jazyka

dotazníků trvalo celkem tři měsíce (od července 2010 do září 2010) a poté následovalo jeho vyhodnocení.

Jak už jsem výše uvedla, výzkum byl proveden v Madridu. Soustředila jsem se pouze na jednu autonomní oblast z toho důvodu, že při studiu zahraniční imigrace ve Španělsku zjistíme, že mezi jednotlivými územními celky či regiony jsou velké rozdíly, především co se týče sociálně-ekonomických příležitostí, začlenění na trh práce, získání sociálních dávek, migrační politiky, diskriminujícího chování k cizincům ze strany Španělů, získání bydlení, atd. Tyto a mnohé další faktory mohou významným způsobem ovlivnit začlenění přistěhovalců do španělské společnosti. A vzhledem k tomu, že v rámci této práce není možné zmapovat zvláště každou autonomní oblast Španělska a získat tak reprezentativní vzorky, rozhodla jsem se, že nejspolehlivější bude výzkum zaměřený na obyvatele jednoho regionu. Pro svůj výzkum jsem si vybrala Madrid z několika důvodů. Nejvýznamnější z nich byly tyto: 1) spolu s Barcelonou patří ke španělským městům, ve kterých je zaregistrováno vůbec nejvíce latinskoamerických imigrantů, 2) nabízí poměrně rozsáhlý trh práce, na kterém mají možnost se uplatnit také cizinci, 3) je to hlavní město, kde mají jednotlivé latinskoamerické země svá velvyslanectví, 4) je politickým a byrokratickým centrem země, 5) je zde mezinárodní letiště, kam většinou přilétají imigranti z Latinské Ameriky, 6) narozdíl od několika jiných regionů⁷⁸ je zde oficiálním jazykem španělština.

8.2 Profil dotazovaných

Dotazník byl předložen 100 osobám, z nichž 50 bylo původem z Latinské Ameriky, tj. imigrantů, a 50 španělské národnosti. Obě skupiny dotazovaných byly obyvatelé Madridu. Přičemž při distribuci dotazníku bylo mým záměrem vybrat různé profily dotazovaných, jak latinskoamerických přistěhovalců, tak Španělů. Profil dotazovaných jsem sestavila na základě šesti kategorií: **1) národnost** (španělská, různé národnosti Latinské Ameriky), **2) pohlaví** (muž, žena), **3) věk** (věkové kategorie: 0 – 25 let, 26 – 45 let, 46 – 65 let, 66 a více let), **4) vzdělání** (základní středoškolské, vysokoškolské, postgraduální studium), **5) povolání** (různá povolání, nezaměstnaný, student, důchodce), **6) měsíční příjem v eurech** (méně než 500 €, 501 až 1000 €, 1001 až 2000 €, 2001 až 3000 €, 300€ a více).

Profil padesáti dotazovaných latinskoamerických přistěhovalců vypadá následovně: Nejvíce zástupců latinskoamerické přistěhovalcecké komunity žijící v Madridu je národnosti

⁷⁸ Např. Katalánsko, Galicie či Valencie

argentinské (10 osob), téměř stejný počet je imigrantů kubánské národnosti (9 osob), v menší míře jsou zastoupeni přistěhovalci národnosti ekvádorské (5 osob), kolumbijské (4 osoby), peruánské (4 osoby), venezuelské (4 osoby), mexické (3 osoby), uruguayské (3 osoby), honduraské (3 osoby) a bolivijské (2 osoby), a pouze jednoho zástupce mezi dotazovanými mají národnosti chilská (1 osoba), paraguayská (1 osoba) a dominikánská (1 osoba). Celkem tedy bylo dotazováno 13 různých latinskoamerických národností. Z hlediska pohlaví je téměř vyrovnaný počet mužů (26) a žen (24), tato "rovnováha" mezi pohlavími byla předem záměrně stanovena. Rozdělení podle věkových kategorií ukazuje, že více než polovině dotazovaných je mezi 26 – 45 lety (28 osob), méně je imigrantů ve věku 0 – 25 let (11 osob) a stejně početná je i skupina Latinoameričanů ve věku 46 – 65 let (11 osob). Osoba důchodového věku (66 a více let) nebyla dotazována ani jedna. Z této skutečnosti lze vyvodit, že latinskoamerická populace žijící ve Španělsku je reprezentována především mladými lidmi, respektive osobami v produktivním věku, a naopak nejméně početnou skupinou této komunity jsou osoby důchodového věku. Mimochodem uvedená data víceméně korespondují s oficiálními statistickými údaji o věkovém složení latinskoamerických obyvatel žijících ve Španělsku. Co se týká nejvyššího dosaženého vzdělání latinskoamerických přistěhovalců, nejvíce dotazovaných má dokončené středoškolské vzdělání (22 osob), dosti početná skupina vlastní vysokoškolský titul (15 osob), pouze u základního vzdělání skončilo 9 osob a postgraduální studium dokončily jen 4 osoby. Mohu tedy konstatovat, že imigranti z Latinské Ameriky mají možná jen o něco málo nižší úroveň vzdělání než Španělé⁷⁹, nicméně nejsou "nevzdělanci", což se o nich ve Španělsku často tvrdí. Zároveň je nutné dodat, že úroveň vzdělání je záležitost velmi individuální a u jednotlivých latinskoamerických národností se velmi liší (např. Argentinci mají obecně vyšší úroveň vzdělání ve srovnání s ostatními národy Latinské Ameriky).

Povolání u dotazovaných Latinoameričanů jsou velmi různorodá, od méně kvalifikovaných zaměstnání, jako je např. uklízečka, chůva, pečovatelka, prodavačka, kadeřnice nebo zedník, umývač oken a číšník, k vysoce kvalifikovaným profesím, jako je např. lékař či právníčka. Latinskoamerické ženy se navíc často uplatňují také v administrativě (4 osoby z dotazovaných). Vzhledem k faktu, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita je reprezentována z velké části mladou populací, najdeme mezi dotazovanými také studenty (5 osob). V této a následující kategorii hraje navíc roli aktuální ekonomická krize, která zasáhla Španělsko před pár lety, a s ní související vysoká nezaměstnanost (zhruba 20%).

⁷⁹ Viz dále "Profil dotazovaných Španělů"

Nelze proto vyloučit, že z tohoto důvodu se mezi dotazovanými objevuje také 1 osoba se statutem “nezaměstnaný“. Tyto údaje jen potvrzují to, co bylo uvedeno již několikrát v mém textu výše, a totiž, že latinskoameričtí imigranti se ve Španělsku nejčastěji uplatňují v oblasti služeb a na méně kvalifikovaných pracovních pozicích. Nicméně to neznamená, že bychom se v této latinskoamerické komunitě neshledali také s kvalifikovanou pracovní silou. I v tomto případě se často liší národnost od národnosti.

Tato kategorie úzce souvisí s poslední kategorií – “měsíční příjem“, tj. ekonomickou situací dotazovaných. Nejvíce latinskoamerických imigrantů se řadí k tzv. “střední třídě“, jejich průměrný měsíční příjem se pohybuje mezi 1001 a 2000 eury (20 osob). Přičemž úroveň vzdělání těchto osob je různě vysoká. O něco méně, avšak také velké procento imigrantů, si měsíčně vydělá mezi 501 a 1000 eury (17 osob). Jejich platové ohodnocení často souvisí s nižší úrovní vzdělání a s méně kvalifikovaným zaměstnáním. Do skupiny s měsíčním výdělkem menším než 500 euro spadají především studenti, kteří si nevydělávají buď žádné peníze nebo si přivydělávají ke studiu pouze brigádami, dále osoby nezaměstnané, které pobírají nanejvýše podporu v nezaměstnanosti, a ve výjimečných případech lidé, kteří pracující na méně kvalifikovaných či nekvalifikovaných pracovních pozicích. Do této skupiny se řadí 7 Latinoameričanů z padesáti dotazovaných. Počet imigrantů, kteří si měsíčně vydělají mezi 2001 – 3000 eury, je také poměrně nízký, i přestože se většinou jedná o kvalifikovanou pracovní sílu s minimálně vysokoškolským vzděláním (5 osob). Měsíční příjem vyšší než 3001 eur má pouze jedna osoba z dotazovaných. Toto vysoké platové ohodnocení dostávají především odborníci a vysoce kvalifikovaní pracovníci. (Viz Příloha č. 3)

Profil padesáti dotazovaných Španělů je následující: Narodil od komunity latinskoamerických přistěhovalců mají všichni dotazovaní Španělé žijící v Madridu jednotnou španělskou národnost. Z hlediska pohlaví je i v této skupině víceméně vyvážený počet mužů (29) a žen (21), který byl opět předem záměrně stanoven. Většina dotazovaných spadá i zde do věkové kategorie 26 – 45 let (30 osob), Španělů ve věku 0 – 25 let je stejný počet jako oslovených latinskoamerických imigrantů téže věkové kategorie (11 osob), méně početná je pak skupina obyvatel Madridu ve věku 46 – 65 let (6 osob) a v nejmenším množství jsou zastoupeni Španělé důchodového věku, tedy osoby, kterým je 66 a více let (3 osoby). Skutečnost, že se mezi dotazovanými Španěly vyskytují také zástupci starší generace, je přirozený jev. Tito lidé žijí ve své rodné zemi, a tudíž jejich počet je podstatně vyšší než počet přistěhovalců cizích národností. Kromě toho starší osoby mají svůj život už z velké části odžitý a nezabývají se tolik svou budoucností a už vůbec ne záležitostmi jako je, zakládání rodiny či získání zaměstnání. Z čehož vyplývá, že většinou ani nemají potřebu odcházet ze

své země a hledat “něco lepšího“. A navíc staří lidé bývají méně přizpůsobiví než mladí lidé a hůře si zvykají na nové prostředí. Tyto a ještě další důvody nepochybně vysvětlují jistou početní disproporci mezi osobami důchodového věku španělské národnosti a starší generací původem z Latinské Ameriky, která žije ve Španělsku v imigraci.

Následující kategorií při sestavování profilu dotazovaných bylo “vzdělání“, v tomto případě nejvyšší dosažené vzdělání Španělů žijících v Madridu. Narozdíl od latinskoamerických imigrantů má nejvíce dotazovaných Španělů dokončené vysokoškolské vzdělání (26 osob). Do druhé nejpočetnější skupiny spadají ti, kteří mají ukončené středoškolské vzdělání (13 osob). Poměrně vysoké procento Španělů vystudovalo navíc postgraduální studium (9 osob) a naopak velmi malé množství dotazovaných má pouze základní vzdělání (2 osoby). K poslednímu uvedenému údaji je nutné dodat, že v obou případech se jedná o osoby důchodového věku. Z velmi obecného pohledu se dá tedy říci, že Španělé mají o něco vyšší úroveň vzdělání než latinskoameričtí imigranti usazení na španělském území, nicméně je nutné znovu upozornit na to, že otázka vzdělání je velmi individuální záležitostí.

Povolání dotazovaných španělských občanů jsou také velice rozmanitá, najdeme mezi nimi jak osoby pracující na méně kvalifikovaných pozicích, např. údržbáře, číšníci, sekretářku, telefonistku, tak kvalifikované pracovní síly, např. pedagogy, architektky, bankéře, či lékaře. Kromě pracujících se v této kategorii opět objevují také studenti (8 osob z dotazovaných), stejně jako tomu bylo mezi Latinoameričany, a důchodci.

A konečně co se týká ekonomické situace druhé skupiny dotazovaných, je mezi Španěly žijícími v Madridu zastoupena nejpočetněji tzv. “střední třída“ s průměrným měsíčním příjmem ve výši 1001 až 2000 eury (21 osob), mimochodem podobné číslo bylo zaznamenáno také u jejich latinskoamerických spoluobyvatel. Osoby spadající do této sociální třídy mají většinou dokončené buď středoškolské, nebo vysokoškolské vzdělání. K tzv. “nižší střední třídě“, která si průměrně vydělá mezi 501 a 1000 eury, se hlásí 9 osob z dotazovaných. Tito Španělé jsou často středoškolsky vzdělaní a ve výjimečných případech mají vysokou školu či studují postgraduální studium. Stejný počet lidí (9 osob) pobírá měsíční mzdu nižší než 500 euro, s tím že z velké většiny jsou to studenti, jejichž výdělky jsou buď minimální, nebo žádné. O něco méně Španělů patří do tzv. “vyšší střední třídy“, jejíž měsíční příjem se pohybuje mezi 2001 a 3000 eury (7 osob). Zaměstnání těchto lidí bývají vysoce kvalifikovaná, což také odpovídá jejich úrovni vzdělání. Poslední skupinou jsou osoby, které si svou prací vydělávají měsíčně více než 3001 eur. Sem spadají pouze 4 osoby z dotazovaných.

Jedná se opět o odborníky, tj. vysoce vzdělané, kvalifikované či zkušené pracovní síly. (Viz Příloha č. 4)

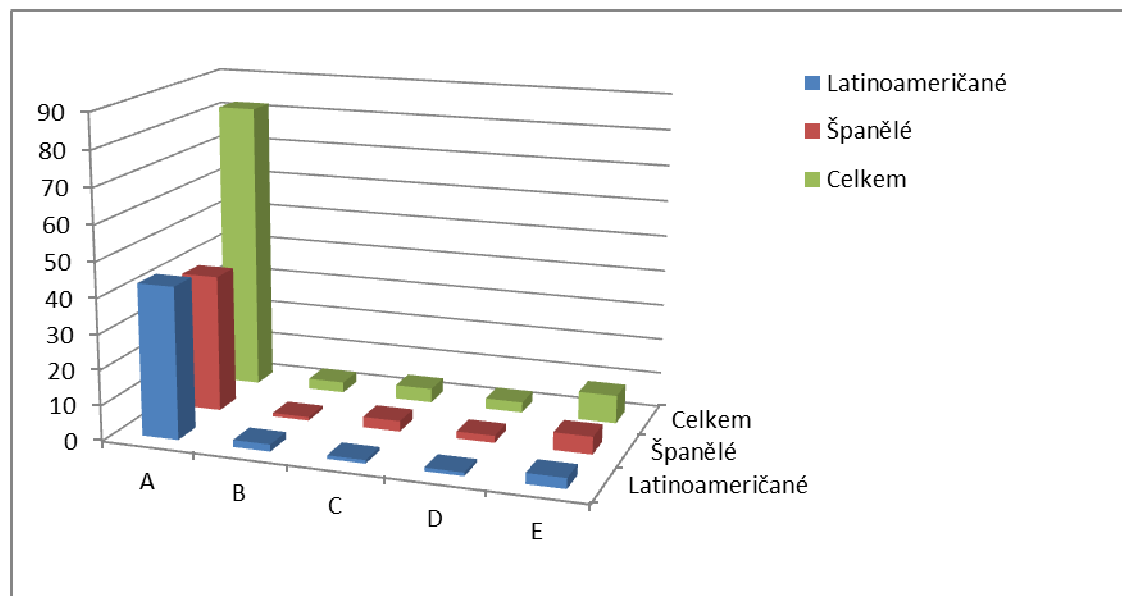
8.3 Část A – společné otázky

V této podkapitole se budu věnovat první části dotazníku, která obsahuje celkem deset otázek. Jsou to otázky specifického charakteru a byly formulovány tak, aby na ně mohly odpovědět obě skupiny dotazovaných, tj. jak přistěhovalci z Latinské Ameriky, tak Španělé. Prvních šest otázek jsem představila již v předešlé podkapitole “Profil dotazovaných“, jednalo se o otázky související s národností, pohlavím, věkem, vzděláním, povoláním a měsíčním příjmem dotazovaných. Zbýlé čtyři otázky už byly zaměřeny na konkrétní problémy společného života těchto dvou “kultur“.

První z otázek byla spíše obecného charakteru a zněla následovně: „**Co považujete za hlavní problém v současné době ve Španělsku?**“. Tato otázka byla směřována k jednomu z hlavních problémů současného Španělska, kterým je vysoká nezaměstnanost. Míra nezaměstnanosti v zemi vzrostla za poslední tři roky na více než 20% a Španělsko se tak stalo zemí s nejvyšší nezaměstnaností v rámci Evropské unie. Podle španělského statistického úřadu je v současné době bez práce více než 4,5 milionů lidí. Statistiky dále uvádějí, že oproti loňskému roku tento počet narostl o více než půl milionu a od poloviny roku 2007, kdy finanční krize donutila banky zastavit poskytování úvěrů, a španělský stavební sektor se ocitl ve vážných problémech, počet lidí bez práce stoupl o téměř tři miliony. Přičemž tato vysoká nezaměstnanost se projevila téměř ve všech odvětvích.⁸⁰ Vysokou nezaměstnanost považuje také většina dotazovaných (82 osob) za největší problém, se kterým se Španělsko v současné době snaží bojovat. Hospodářská krize v zemi totiž bezpochyby zasáhla všechny obyvatele Španělska bez ohledu na jejich původ a národnost. Jen malé procento dotazovaných považuje za hlavní problém např. terorismus (3 osoby), přistěhovalectví (4 osoby) či rasismus (3 osoby) a 8 osob z dotazovaných vidí problém úplně někde jinde. (Viz Graf 1)

⁸⁰ Instituto Nacional de Estadística (INE) Dostupné na: <http://www.ine.es/>

Graf 1 - Co považujete za hlavní problém v současné době ve Španělsku?

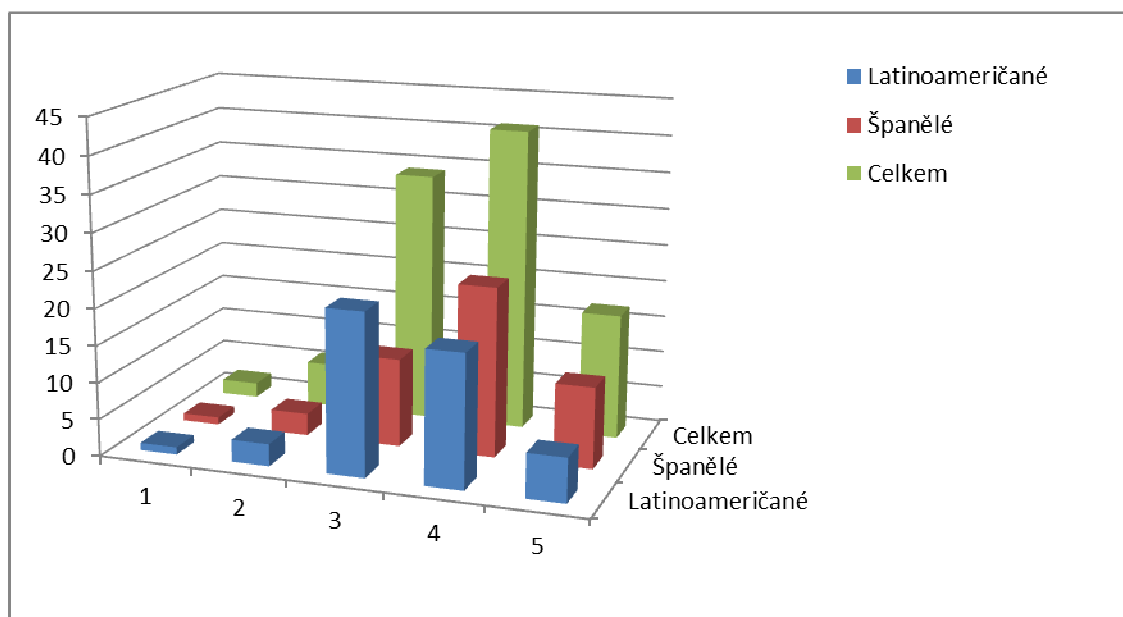
A – Nezaměstnanost B – Terorismus C – Přistěhovalectví D – Rasismus E - Jiný

Zdroj: Vlastní výzkum

Následující tři otázky už více souvisely s hlavním tématem mé práce a týkaly se přímo latinskoamerické imigrace ve Španělsku: „**Myslíte si, že se ve Španělsku respektují práva latinskoamerických imigrantů?**“ (Viz Graf 2), „**Myslíte si, že ve skutečnosti mají latinskoameričtí imigranti větší práva než Španělé, menší práva než Španělé nebo stejná práva jako Španělé?**“ (Viz Graf 3), „**Myslíte si, že je latinskoamerické přistěhovalectví ve Španělsku respektováno?**“ (Viz Graf 4) Na první z těchto otázek dotazovaní odpovídali pomocí stupnice “1 2 3 4 5“, na které vyjadřovali svůj názor, tj. zda se přiklánějí spíše k záporné či kladné odpovědi na tuto otázku. Nejvíce Latinoameričanů odpovědělo, že se v hostitelské zemi sice respektují jejich práva, ale zřejmě ne v dostatečné míře, tzn. vybrali “zlatou střední cestu“ (22 osob). Zato Španělé se většinou domnívají, že práva jejich zahraničních spoluobyvatel jsou víceméně respektována (23 osob). Celkem 17 osob ze všech dotazovaných lidí se shodlo na tom, že práva latinskoamerických imigrantů jsou respektována v maximálně míře. Pouze minimální počet respondentů si myslí, že práva těchto přistěhovalců jsou respektována velmi málo (6 osob) anebo nejsou respektována vůbec (2 osoby). V další otázce, kde jde o srovnání “kdo má větší práva“, zda přistěhovalci z Latinské Ameriky nebo španělští občané, se dala výsledná odpověď víceméně předpokládat. Více než polovina dotazovaných Latinoameričanů (28 osob) je toho názoru, že mají menší práva než Španělé a

zbytek imigrantů (22 osob) se cítí být zrovnoprávněn s občany španělské národnosti. Překvapivou odpovědí však může být reakce některých Španělů, kteří se domnívají, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita má dokonce větší práva než oni sami (15 osob). Tento fakt může souviset se skutečností, že nynější socialistická vláda prosadila, aby imigranti, kteří tvoří už tak dost velké procento populace žijící ve Španělsku, byli rychleji začleňováni do španělské společnosti. Na poslední společnou otázku odpovídali všichni dotazovaní opět pomocí stupnice “1 2 3 4 5“. V odpovědi na tuto otázku se víceméně shodly obě skupiny dotazovaných na tom, že latinskoamerické přistěhovalectví, respektive jeho aktéři jsou ve Španělsku celkem respektováni (20 Latinoameričanů a 18 Španělů). Podobný počet dotazovaných (18 Latinoameričanů a 14 Španělů) reagoval neutrálně, 12 osob je přesvědčeno o tom, že je tento fenomén ve Španělsku už naprosto přijat a respektován a pouze jeden Španěl si myslí úplný opak. (Viz Příloha č. 5)

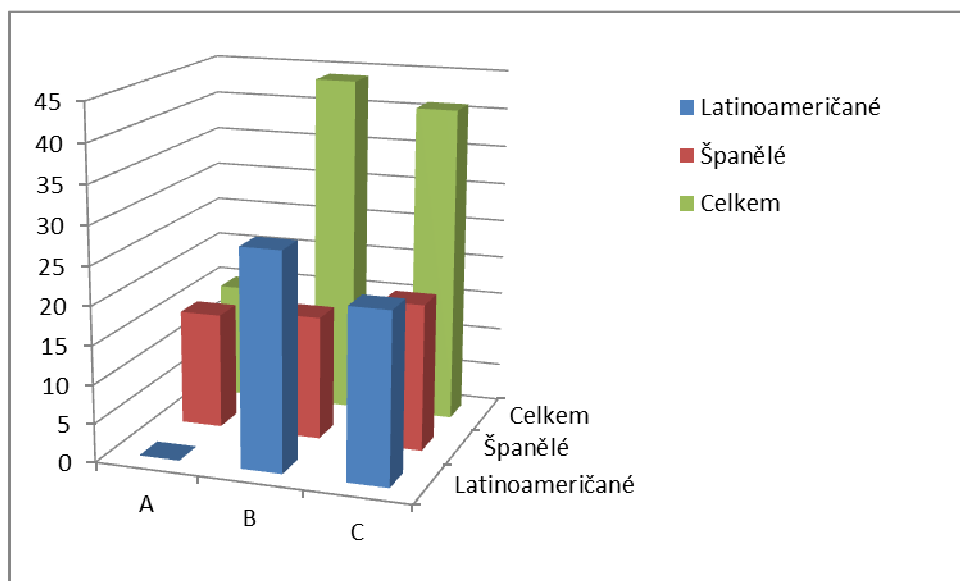
Graf 2 - Myslíte si, že se ve Španělsku respektují práva latinskoamerických imigrantů?

1 – Zcela nesouhlasím 2 – 3 – 4 – 5 – Zcela souhlasím

Zdroj: Vlastní výzkum

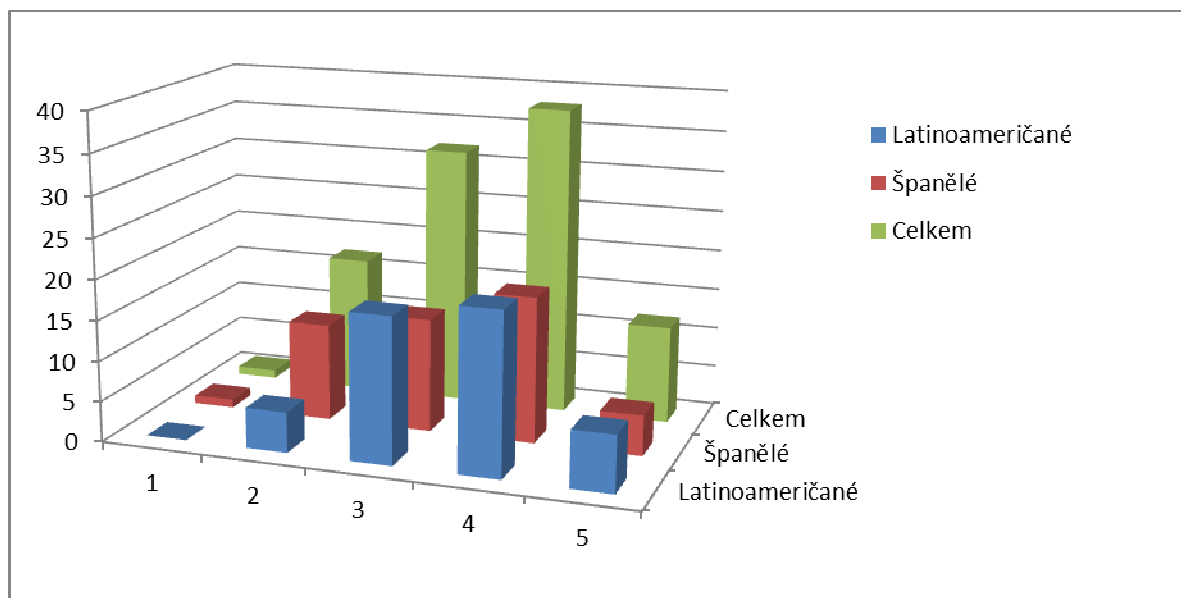
Graf 3 - Myslíte si, že ve skutečnosti mají latinskoameričtí imigranti větší práva než Španělé, menší práva než Španělé nebo stejná práva jako Španělé?

A – Větší práva než Španělé B – Menší práva než Španělé C – Stejná práva jako Španělé

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 4 - Myslíte si, že je latinskoamerické přistěhovalectví ve Španělsku respektováno?

1 – Zcela nesouhlasím 2 – 3 – 4 – 5 – Zcela souhlasím

Zdroj: Vlastní výzkum

8.4 Část B – otázky pro Latinoameričany

Další část dotazníku, která obsahuje celkem dvacet otázek, je věnována výhradně latinskoamerickým přistěhovalcům žijícím v Madridu. Přibližně polovina z těchto otázek se váže k jejich zemi původu a druhá polovina k hostitelské zemi, ve které se rozhodli usadit, tj. k jejich životu ve Španělsku a integraci do španělské společnosti. K tomuto rozdělení otázek mě vedl prostý fakt, a to že při studiu mezinárodní migrace lidí je vždy přínosné zohlednit jednak důvody jejich emigrace a vůbec vztah emigrantů k jejich rodné zemi, a jednak jejich postoj a názory na život v zemi, do které emigrovali.

První otázka směřovala k důvodům jejich odchodu z Latinské Ameriky, které úzce souvisí s jejich rozhodnutím emigrovat do Španělska: „**Jaký je hlavní důvod Vašeho pobytu ve Španělsku?**“ Jak už víme, hlavní důvody vedoucí k emigraci Latinoameričanů do Španělska v posledních letech jsou zejména ekonomické, respektive pracovní. Tato skutečnost se také potvrdila v mém výzkumu. Třicet z dotazovaných přistěhovalců uvádí jako hlavní důvod svého pobytu ve Španělsku právě důvody ekonomické (15 osob) či pracovní (15 osob). Méně imigrantů, avšak poměrně vysoké procento, odešlo z Latinské Ameriky, aby mohli být se svojí rodinou (12 osob). Tento údaj nepochybně souvisí s rostoucí tendencí opětného sloučení rodiny ve Španělsku, které spočívá v tom, že první emigrující osoba přivede do hostitelské země většinou nejprve své potomky a následně své partnery. Touto cestou se zbylí rodinní příslušníci dostanou do Španělska bez větších problémů. Velmi malý počet dotazovaných emigroval z důvodů politických (4 osoby)⁸¹ a zbylé čtyři osoby uvedly „jiný důvod“. Vzhledem k tomu, že dotazovaní mohli vybrat jen jednu z nabízených odpovědí, žádný imigrant neuvedl jako hlavní důvod svého pobytu ve Španělsku „jazyk“. Nicméně se domnívám, že společný jazyk těchto dvou „kultur“, tj. španělština⁸², je také jedním z rozhodujících kritérií při výběru cílové země latinskoamerického emigranta.

Další otázka, která byla položena přistěhovalcům z Latinské Ameriky, se týkala délky jejich pobytu na španělském území: „**Jak dlouho žijete ve Španělsku?**“ Více než polovina dotazovaných žije ve Španělsku minimálně jeden rok a maximálně pět let (27 osob). 14 osob je v hostitelské zemi již pět až deset let, 5 osob déle než 10 let a pouhé 4 osoby tam pobývají

⁸¹ Většinou se jednalo o imigranty kubánské národnosti, kteří se neztotožňují s komunistickým režimem panujícím na Kubě již více než padesát let. V této souvislosti bych také ráda dodala, že při vyplňování dotazníku měli největší problém s touto otázkou právě kubánští přistěhovalci. Často se báli uvést politické důvody své emigrace, z důvodu, že by se jejich dotazník mohl dostat do „nesprávných rukou“. Za napadání komunistického režimu totiž mohou být Kubánci pronásledováni a dokonce i vězněni.

⁸² Samozřejmě s výjimkou některých latinskoamerických národů jako jsou např. Brazilci

méně než jeden rok. Tato čísla jen potvrzují trend posledních let, že čím dál tím více latinskoamerických imigrantů se chce ve Španělsku usadit buď dlouhodobě, nebo dokonce natrvalo. Následující otázka: „**Máte španělský pas?**“ byla vybrána záměrně tak, aby navazovala na tu předcházející. S délkou pobytu imigrantů ve Španělsku totiž velmi úzce souvisí otázka jejich státního občanství. Obecným požadavkem pro získání španělského občanství je legální a nepřetržitý pobyt na španělském území po dobu deseti let, nicméně v mnoha případech může být tato lhůta zkrácena na pět let či ještě kratší dobu. Tyto výjimky se týkají např. osob, kterým byl udělen azyl, dále těch, kteří si vzali za manžela (manželku) osobu španělské národnosti a v neposlední řadě také imigrantů některých latinskoamerických národností⁸³. Přičemž hlavními výhodami španělského občanství je právě získání španělského pasu a volebního práva. Navíc těmto lidem španělské občanství umožňuje žít a pracovat v jakékoli zemi Evropské unie. Tyto okolnosti vysvětlují, proč 24 osob z dotazovaných Latinoameričanů má španělský pas, respektive španělské občanství. Zbylých 26 osob zmíněné výhody bohužel nemá.

Další otázka byla směřována k rodinám latinskoamerických imigrantů: „**Bydlíte ve Španělsku se svou rodinou?**“ Na tuto otázku odpovědělo 27 Latinoameričanů kladně, tzn. že v hostitelské zemi žijí se svojí rodinou, a 23 imigrantů reagovalo záporně, tzn. že jejich rodina buď zůstala v Latinské Americe anebo rodinu vůbec nemají. Také následující otázky se váží výhradně k zemím původu dotazovaných přistěhovalců: „**Udržujete kontakt s lidmi ze své země původu?**“ Téměř všichni dotazovaní uvedli, že jsou v kontaktu se svými rodinami, příbuznými, přáteli atd. (48 osob). Pouze dva imigranti úplně přerušili kontakt se svými blízkými a v hostitelské zemi začali novou etapu svého života, bez toho aniž by se ohlíželi do minulosti. Z této skutečnosti vyplývá, že imigranti nezapomínají na svou rodnou zemi, na své kořeny, a cítí potřebu být neustále v kontaktu se „svými lidmi“. Často jsou nuceni opustit rodinu a blízké přátele, jen aby si mohli vydělat nějaké peníze ve Španělsku, z kterých pak může žít celá rodina v Latinské Americe poměrně dlouhou dobu. Velkou výhodou jsou v dnešní době moderní technologie, jako je např. internet a telefon, které jim umožní být ve spojení se svými blízkými i na takovou dálku, a přitom za minimální náklady. Většina imigrantů k tomu ve Španělsku využívá tzv. „locutorios“, speciální místa, odkud mohou telefonovat se speciálními kartami za málo peněz, připojit se na internet či poslat peníze do Latinské Ameriky. I přestože kontakt na dálku funguje ze Španělska bez větších problémů, mnoho Latinoameričanů má však potřebu jednou za čas svou rodnou zemi také navštívit.

⁸³ Např. Argentinců, Uruguayců, Venezuelanů, Chilanů, Mexičanů, kteří mají často španělské předky

Z tohoto faktu jsem vyšla při formulování další otázky, která zněla: „**Jezdíte do země svého původu?**“ Nejvíce dotazovaných se do své rodné země vrací poměrně často, tj. přibližně každé dva roky (18 osob). Menší procento imigrantů navštěvuje své blízké zhruba každé tři roky nebo méně často (13 osob). Téměř stejný počet dotazovaných buď nejedí do Latinské Ameriky vůbec (10 osob), anebo naopak jednou či vícekrát za rok (9 osob). Při plánování cesty na americký kontinent bývá nejčastěji rozhodujícím kritériem ekonomická situace imigrantů. Vzhledem ke vzdálenosti amerického a evropského kontinentu je doprava velmi nákladná, a přistěhovalci si nemohou dovézt navštěvovat své blízké tak často, jak by si přáli. Už výše jsem naznačila, že latinskoameričtí přistěhovalci posílají část peněz, které si vydělají ve Španělsku, svým rodinám a blízkým do Latinské Ameriky. Tak také zněla další otázka: „**Posíláte peníze mimo Španělsko (do své země původu)?**“ Počet kladných a záporných odpovědí byl téměř vyrovnaný. 24 osob z dotazovaných odpovědělo, že posílá peníze mimo Španělsko, lépe řečeno do své rodné země, a 26 osob, že nikoliv. Za tyto peníze rodiny žijící v Latinské Americe pak nakupují nejen základní potřeby k životu, jako je jídlo a oblečení, ale rodiče jimi často hradí např. náklady na studium svých dětí atd. Poslední otázka, která z části také souvisela s rodinnými vazbami, spíše dokresluje profil dotazovaných Latinoameričanů, než aby se z ní daly vyvodit nějaké závěry. Tato otázka zněla jednoduše: „**Máte děti?**“ 31 osob z dotazovaných Latinoameričanů uvádí, že děti nemá. 18 osob už rodinu založilo, tedy potomky mají, a pouze jeden imigrant odpověděl, že potomka či potomky má, ale nežijí ve Španělsku. Zde se opět potvrzuje, že do Španělska směřuje především populace mladých imigrantů, která se teprve chystá zakládat rodiny v nové společnosti.

Druhá polovina otázek je zaměřena spíše na hostitelskou zemi, na společný život Španělů a Latinoameričanů a na integraci latinskoamerických imigrantů do španělské společnosti. Na většinu těchto otázek odpovídali dotazovaní pomocí stupnice “1 2 3 4 5“. První z otázek tohoto typu se týkala výchovy dětí imigrantů ve Španělsku: „**Myslíte si, že je / by bylo Španělsko vhodnou zemí pro výchovu vašich dětí?**“ Většina Latinoameričanů se shodla na tom, že Španělsko je vhodnou zemí pro výchovu jejich dětí (22 osob), s tím že 21 osob je o této skutečnosti přesvědčeno na sto procent. Pouze malý počet z nich si není úplně jistý, zda by své děti v této zemi chtěli opravdu vychovávat (6 osob), a zanedbatelné procento dotazovaných považuje Španělsko spíše za nevhodnou zemi k výchově svých potomků (1 osoba). Z uvedených odpovědí lze usuzovat, že latinskoameričtí přistěhovalci jsou s výchovou mládeže ve Španělsku spokojeni. Přičemž jejich v zásadě pozitivní reakce jistě vyplývá ze srovnání se situací v zemích Latinské Ameriky, kde podmínky pro výchovu dětí a mládeže jsou často nevyhovující. Problém výchovy dětí souvisí hned s další otázkou: „**Považujete**

Španělsko za bezpečnou zemi?“ Vzhledem k tomu, že poslední dvě zmíněné otázky jsou spolu úzce provázány, také odpovědi imigrantů jsou velmi podobné. 24 osob z dotazovaných se domnívá, že ve Španělsku je poměrně bezpečno. Dalších 19 osob uvedlo, že se v hostitelské zemi cítí naprosto bezpečně. Pouhých 6 Latinoameričanů by si dokázalo představit ještě větší bezpečnost na španělských ulicích a jen jeden člověk považuje Španělsko přímo za nebezpečnou zemi. Opět při srovnání se situací především v některých latinskoamerických zemích, kterému se dotazovaní imigranti bezpochyby neubránili, nejsou jejich odpovědi v žádném případě překvapivé. Oproti Španělsku je v mnoha zemích Latinské Ameriky velmi vysoká kriminalita⁸⁴, která je přímým důsledkem chudoby nemalého počtu obyvatelstva. Podílí se na ní nejen všudypřítomná drogová mafie, ale také násilné pouliční gangy, které mezi sebou vedou často až vyhlazovací boje. Není tedy divu, že se většina latinskoamerických přistěhovalců cítí ve Španělsku bezpečně. Na otázku bezpečnosti plynně navazovala následující otázka: **„Doporučil/a byste Španělsko jako vhodnou zemi k životu?“** Také v této otázce se odpovědi Latinoameričanů příliš neliší od jejich odpovědí ve dvou předešlých otázkách. 19 imigrantů z dotazovaných uvedlo, že je se svým životem ve Španělsku naprosto spokojeno. Dalších 19 osob považuje tuto zemi za velmi vhodnou k životu, a 11 dotazovaných si není úplně jisto, zda by Španělsko mohli doporučit. Pouze 1 osoba by Španělsko raději nedoporučovala k životu. Domnívám se, že dotazovaní vycházeli z osobních zkušeností a při svých odpovědích jistě zvažovali jednotlivé aspekty života emigranta. Z jejich odpovědí je patrné, že jsou obecně spokojeni se životem ve Španělsku a doporučili by tuto zemi i ostatním. Tento fakt může mít souvislost se skutečností, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita je, ve srovnání s ostatními skupinami imigrantů, prokazatelně nejvíce začleněna do španělské společnosti.

K tomu, aby přistěhovalci, zejména ze třetích zemí, mohli žít ve Španělsku spokojený život, potřebují minimálně pracovní povolení a povolení k pobytu. Cesta k získání těchto povolení však bývá často dosti komplikovaná a zdlouhavá. Proto mě zajímalo, zda se latinskoameričtí imigranti s tímto problémem také setkávají: **„Měl/a jste při příjezdu do Španělska potíže získat povolení k pobytu?“** Ve Španělsku obecně platí, že cizinci mimoevropského původu mohou získat povolení k pobytu na základě pracovní nabídky. Jakési “počáteční“ povolení k pobytu je udělováno na jeden rok, s tím že imigrant musí během této doby vykonávat zaměstnání (tj. pracovat u stejné firmy), na základě kterého mu bylo toto povolení poskytnuto. Poté má možnost si povolení dvakrát prodloužit, pokaždé na

⁸⁴ V souvislosti s tímto fenoménem je Latinská Amerika ve světovém měřítku na druhém místě, hned za Afrikou.

dva roky, s tím že už nemusí být vázán na jednoho zaměstnavatele. A následně může zažádat o trvalý pobyt, který získá na dobu pěti let. Toto povolení mu umožní pracovat za stejných podmínek jako španělští občané. Co se týká zkušeností dotazovaných Latinoameričanů, tak 22 osob se s problémem získání povolení k pobytu, respektive pracovního povolení, setkalo. Zbýlých 28 imigrantů takové potíže nemělo. Získat povolení k pobytu a zaměstnání je hlavní starost většiny imigrantů směřujících do Španělska a často je to stojí velké úsilí, což se také potvrdilo v mém výzkumu.

Imigrantům jsem položila také tuto otázku: „**Měl/a jste potíže sehnat práci ve Španělsku?**“ Nejvíce dotazovaných odpovědělo, že sehnat práci ve Španělsku pro ně bylo opravdu obtížné (17 osob) a dokonce pro 5 přistěhovalců to bylo téměř nemožné. 9 osob mělo také potíže najít zaměstnání, i když ne zase tak velké, 6 osob sehnalo pracovní místo téměř bez problémů a 13 Latinoameričanů získalo zaměstnání velmi snadno. Přičemž důležitou roli, dle mého názoru, zde hrají především dva faktory: vysoká míra nezaměstnanosti, která se ve Španělsku v posledních třech letech neustále zvyšuje, a úroveň vzdělání latinskoamerických imigrantů. Ve své práci jsem se již zmínila o tom, že ještě v nedávné době se Španělé nebyli ochotni stěhovat za sezónní práci do jiných regionů, a tak tuto práci většinou vykonávali přistěhovalci. Nicméně během posledních let, v souvislosti s ekonomickou krizí v zemi, se situace na španělském pracovním trhu poněkud změnila. Začal „boj“ o pracovní místa, a to mezi všemi obyvateli Španělska. V dnešní době také Španělé dojíždějí za prací, jsou ochotni zastávat zaměstnání, která dříve odmítali, tj. přenechávali je přistěhovalecké populaci, a pobírají nižší mzdu než před pár lety. Důsledkem toho bezpochyby stoupla míra nezaměstnanosti také mezi imigranty.

Při formulování následujících otázek jsem se zaměřila na integraci latinskoamerických imigrantů do španělské společnosti. První z otázek byla: „**Cítíte se být součástí španělské společnosti?**“ Velká většina dotazovaných Latinoameričanů odpověděla, že se ve španělské společnosti cítí velmi dobře (26 osob), dalších 14 osob se mezi Španěly cítí dokonce „jako doma“ a 10 imigrantů se sice cítí být součástí španělské společnosti, ale mají k postojům Španělů vůči přistěhovalcům jisté výhrady. Žádný z dotazovaných se v této společnosti necítí nepohodlně. Odpovědi latinskoamerických imigrantů opět potvrzují, že jejich komunita se již stala nedílnou součástí španělské společnosti. Když dva či více národů obývá společné území, sdílí společnou kulturu a určitý společenský systém, je důležité se ptát, zda se s těmito „atributy“ tyto národy také ztotožňují. Tak zněla další otázka směřovaná na Latinoameričany: „**Ztotožňujete se se španělskou kulturou?**“ Vzhledem k historickým vazbám španělského a

“latinskoamerického“ národa⁸⁵ se dala reakce dotazovaných na tuto otázku předem víceméně předvídat. Největší počet Latinoameričanů uvedl, že se naprosto ztotožňuje se španělskou kulturou (21 osob). 17 imigrantů také cítí tutu kulturu jako velmi blízkou té své, dalších 11 osob se k této otázce vyjádřilo neutrálně, tzn. že se s ní ztotožňují jen z části, a pouze jeden z dotazovaných se s kulturou Španělů neztotožňuje vůbec. Tato v zásadě pozitivní reakce latinskoamerických přistěhovalců svědčí o tom, že kultura španělského národa a latinskoamerická kultura jsou si velmi blízké, a tudíž přistěhovalcům z Latinské Ameriky, kteří se usazují ve Španělsku, nedělá velký problém se s kulturou hostitelské země ztotožnit. Nicméně každá kultura má své charakteristické znaky a v rámci jejího zachování se jednotlivé národy snaží dodržovat své zvyky a tradice. Zajímalo mě proto, zda se latinskoameričtí imigranti dokáží přizpůsobit španělské kultuře a zda je to v jejich zájmu: **„Snažíte se dodržovat španělské zvyky (časy, gastronomii, atd.)? Vzhledem k podobnosti těchto dvou kultur není ani v této otázce postoj dotazovaných Latinoameričanů překvapující. Jak se dalo očekávat, velké procento přistěhovalců dodržuje španělské zvyky, které jsou mimochodem téměř totožné se zvyky Latinoameričanů.⁸⁶ 19 imigrantů dodržuje veškeré zvyky španělské kultury, 18 osob dodržuje většinu z jejích zvyků a tradic, méně početná skupina se snaží z části přizpůsobit španělské kultuře a z části si zachovat své původní zvyky (9 osob), a pouze malé procento dotazovaných se snaží přizpůsobit této kultuře jen v nejnútnejších případech (4 osoby). Je logické, že pokud se imigranti rozhodnou setrvat ve Španělsku po delší dobu nebo dokonce nastálo, nezbyvá jim nic jiného, než se španělské kultuře přizpůsobit aspoň v minimální míře.**

Následující otázka směřovala ke společenskému životu přistěhovalců v hostitelské zemi: **„Stýkáte se se Španěly mimo pracovní prostředí?“** Latinoameričané jsou obecně velmi společenší lidé, ostatně stejně jako Španělé, z čehož vyplývá, že jejich společenský život je velmi bohatý. Rádi tráví hodně času nejen se svými rodinami, ale také se svými blízkými kamarády. To stejné platí i v případě Latinoameričanů žijících v emigraci ve Španělsku, kteří jsou navíc denně v kontaktu s lidmi odlišné národnosti. Převážná většina Latinoameričanů se se Španěly setkává nejen v pracovním prostředí, ale i mimo něj. Tato skutečnost se také potvrdila v mém výzkumu, kde na výše uvedenou otázku odpověděli téměř všichni dotazovaní kladně, tj. 48 latinskoamerických imigrantů uvedlo, že se stýká se Španěly mimo pracovní prostředí. Zbylí dva dotazovaní svůj volný čas netráví s lidmi španělské

⁸⁵ Odkazem španělské koloniální říše v Americe je zejména rozšíření španělštiny jako mateřského jazyka většiny obyvatel střední a jižní Ameriky a rozšíření římskokatolické víry do území pod španělskou nadvládou.

⁸⁶ Opět zdůrazňuji značný vliv španělské kultury v období kolonizace Latinské Ameriky.

národnosti. Je tedy evidentní, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita žijící v této zemi se rozhodně nevyhýbá kontaktu se Španěly.

Jisté vysvětlení, proč má většina Latinoameričanů v zásadě kladný vztah ke Španělům, by mohly z části podat odpovědi na následující otázku: **„Líbí se Vám, jak se k Vám Španělé chovají?“** Na stupnici “1 2 3 4 5“, pomocí které imigranti vyjadřovali svůj názor k této otázce, byly všechny odpovědi víceméně pozitivní. 20 dotazovaných je s chováním Španělů k jejich latinskoamerickým spoluobyvatelům naprosto spokojeno. 21 imigrantů uvedlo, že se jim líbí, jak se k nim lidé španělské národnosti chovají, a dalších 9 osob je také celkem spokojeno, ale jistě by ocenili, kdyby se k nim Španělé chovali ještě o něco lépe. Samozřejmě záleží na individuálních zkušenostech každého přistěhovalce žijícího ve Španělsku, nicméně se domnívám, že imigranti latinskoamerického původu jsou obecně s chováním Španělů spokojeni. A není se ani čemu divit, vždyť Latinoameričané jsou v dnešní době téměř nedílnou součástí španělské společnosti.

Následně jsem imigrantům záměrně položila otázku podobného typu: **„Cítili jste se někdy diskriminováni Španěly nebo s Vámi špatně zacházeli?“** Vzhledem k tomu, že se ve Španělsku často hovoří o diskriminaci v souvislosti se zahraničními přistěhovalci zejména ze třetích zemí, zajímalo mě, jaké s tím mají zkušenosti Latinoameričané žijící v Madridu. Přestože většina dotazovaných nezažila na vlastní kůži diskriminaci ze strany Španělů (34 osob), poměrně vysoké procento má s diskriminací či rasistickými sklony španělské populace osobní zkušenosti (16 osob). Tyto údaje jen potvrzují, že problém rasové diskriminace ve Španělsku opravdu existuje a debaty na toto téma jsou oprávněné. Na druhou stranu jsem přesvědčena, že se latinskoameričtí přistěhovalci nesečkávají s diskriminujícím chováním Španělů každý den, ale spíše jen výjimečně. Nicméně to neznamená, že by se tento problém mohl podceňovat, naopak je nutné ho řešit a takovému chování do budoucna zabránit.

Poslední otázka, kterou jsem pokládala latinskoamerickým imigrantům, se nabízela sama: **„Zvažujete možnost, že byste v blízké budoucnosti odešel/odešla ze Španělska?“** 35 dotazovaných osob uvedlo, že neplánuje v budoucnosti opustit Španělsko, z čehož vyplývá, že se tyto imigranti zatím nechtějí vrátit do země svého původu, a neuvažují ani o vystěhování do jiné země. Naproti tomu 15 Latinoameričanů zvažuje možnost v budoucnosti opustit doposud obývanou zemi. V případě, že dotazovaní odpověděli kladně, uváděli ještě důvod svého rozhodnutí. Mezi nejčastěji zmiňované důvody, kvůli kterým by někteří imigranti odešli ze Španělska, patřily: „mám rodinu v Latinské Americe“, „chybí mi moje rodná země“, „ekonomické a pracovní důvody“, „změna zaměstnání“ „chci poznat něco nového“. Odpovědi na tuto otázku odhalily a opět potvrdily mnoho zajímavých skutečností týkajících

se latinskoamerické imigrace ve Španělsku: 1) velký počet latinskoamerických přistěhovalců setrvává ve Španělsku dlouhodobě, ne-li natrvalo, a zakládá si zde rodiny; 2) mnozí odcházejí do Španělska z ekonomických důvodů a své rodiny nechávají v Latinské Americe; 3) imigranti nezapomínají na svou rodnou zemi a na své kořeny; 4) špatná ekonomická situace a vysoká míra nezaměstnanosti, která panuje v současné době ve Španělsku, zasáhla také latinskoamerickou přistěhovaleckou komunitu. (Viz Příloha č. 6)

8.5 Část C – otázky pro Španěly

Poslední část dotazníku, která obsahuje celkem třináct otázek, je věnována výhradně Španělům žijícím v Madridu. Otázky jsem se snažila formulovat takovým způsobem, aby prozradily co nejvíce o postojích samotných Španělů k imigraci obyvatel Latinské Ameriky.

První otázka, kterou jsem položila druhé skupině dotazovaných, byla velmi prostá a jasná: „**Jaký je Váš postoj k přítomnosti latinskoamerických imigrantů?**“ Nicméně odpovědi na ní zcela jednoznačné nebyly. Více než polovina Španělů zaujímá k přítomnosti latinskoamerických přistěhovalců ve Španělsku neutrální postoj, tzn. že nejsou pro ani proti této imigraci (32 osob). Poměrně velký počet dotazovaných nemá s Latinoameričany sebemenší problém a souhlasí s tím, aby jim bylo umožněno pobývat na španělském území (16 osob), a dva Španělé se vyjádřili proti latinskoamerické imigraci. Na první pohled se může zdát poněkud zvláštní, že většina dotazovaných zaujala k fenoménu latinskoamerické imigrace neutrální postoj, když se ve Španělsku v posledních letech nemluví téměř o ničem jiném. Dle mého názoru však z této skutečnosti nelze vyvozovat závěry, že by Španělé byli k otázce imigrace lhostejní. Domnívám se, že jejich postoj spíše souvisí s faktem, že přítomnost přistěhovalců pocházejících z Latinské Ameriky se ve Španělsku stala naprosto samozřejmou záležitostí a mnozí z nich považují Latinoameričany za členy španělské společnosti.

Na další otázku: „**Myslíte si, že ve Španělsku žije příliš mnoho latinskoamerických imigrantů?**“ se názory Španělů velmi rozcházely. 27 dotazovaných osob se domnívá, že ve Španělsku žije příliš mnoho přistěhovalců původem z Latinské Ameriky, a 23 respondentů naopak uvedlo, že jejich počet zatím není tak vysoký. Čím dál tím častěji slyšíme od Španělů dnes už známou frázi „Aquí no cabemos todos!“⁸⁷, která nepochybně svědčí i o tom, že

⁸⁷ „Všichni se sem nevejdeme!“

v současné době žije ve Španělsku velké množství imigrantů pocházejících nejen z Latinské Ameriky⁸⁸. Nicméně vyvozovat hlubší závěry z uvedených odpovědí nelze.

Na otázku: „**Jste rádi, že je Španělsko multikulturní zemí?**“ byla naopak jednoznačná odpověď. Téměř všichni dotazovaní Španělé shodně odpověděli, že jsou rádi, že se v jejich zemi střetávají různé kultury (44 osob). Zbýlých 6 dotazovaných osob s touto situací spokojeno není. Ta nejdůležitější otázka však zůstává stále nezodpovězena: Jak si Španělsko s touto masovou imigrací posledních let poradí?

V další otázce mě zajímal postoj Španělů k integraci jednotlivých přistěhovaleckých komunit do španělské společnosti: „**Která z následujících skupin přistěhovalců je, podle vás, nejvíce začleněna do španělské společnosti?**“ Dotazovaní vybírali svou odpověď z následujících možností: a) Latinoameričané, b) Afričané, c) Evropané z východu, d) Asiaté, e) Jiní. Jak se dalo předpokládat, většina Španělů se shodla na tom, že do jejich společnosti je nejvíce začleněna latinskoamerická přistěhovalecká komunita (33 osob). Pouze 3 osoby se domnívají, že jsou to imigranti z Afriky, 4 osoby považují za nejvíce integrovanou skupinu přistěhovalce z východní Evropy, 2 dotazovaní uvedli imigranty z Asie a podle osmi Španělů jsou do španělské společnosti začlenění nejvíce imigranti jiných národností. Reakce dotazovaných už po několikáté potvrdila známou skutečnost, že do španělské společnosti je v největší míře začleněna komunita přistěhovalců z Latinské Ameriky. Přičemž hlavními důvody, které je třeba neustále brát v úvahu, jsou bezpochyby silné historické a kulturní vazby, tj. zejména jazyková a náboženská podobnost, mezi Španělskem a Latinskou Amerikou. Navíc všechny výše jmenované přistěhovalecké komunity mají jedno společné – emigrují do Španělska za lepší budoucností.

Míra integrace zahraniční populace do španělské společnosti závisí nejen na přístupu hostitelské země a jejich obyvatel k těmto menšinám, ale také na samotných imigrantech. Z tohoto důvodu jsem Španělům položila následující otázku: „**Myslíte si, že latinskoameričtí imigranti mají snahu začlenit se do španělské společnosti?**“ Tato otázka byla tzv. „škálového typu“, kdy dotazovaní odpovídali pomocí stupnice “1 2 3 4 5“. Jejich odpovědi se různily. Největší počet dotazovaných Španělů je toho názoru, že komunita Latinoameričanů žijících ve Španělsku se víceméně snaží přizpůsobit španělské společnosti (18 osob). O něco méně dotazovaných se domnívá, že tito přistěhovalci sice určitou snahu začlenit se mají, nicméně není zase až tak velká (16 osob). 9 Španělů si myslí, že jejich snaha je minimální, a další 3 osoby nepociťují dokonce žádnou snahu začlenit se do španělské společnosti ze strany

⁸⁸ Do této země emigrují lidé ze všech pěti světových kontinentů, přičemž nejvíce přistěhovalců pochází právě z Latinské Ameriky, dále z Afriky, konkrétně z Maroka, a východní Evropy.

latinskoamerických imigrantů. Zbylé procento dotazovaných je naopak přesvědčeno tom, že přistěhovalci latinskoamerického původu dělají maximum pro to, aby se do společnosti hostitelské země začlenili v co největší míře (4 osoby). Z uvedených odpovědí je zcela zřejmé, že alespoň část španělské společnosti vidí a zároveň dokáže ocenit snahu, kterou tito imigranti musejí vynaložit k tomu, aby se začlenili do nové společnosti. Nicméně jsem přesvědčena o tom, že ne nadarmo se zavádějí nové pojmy v cizineckém zákoně jako např. “snaha o integraci“, která bude zřejmě dalším požadavkem pro získání povolení k pobytu nebo pro jeho obnovu.

Soužití dvou či více národů na jednom území vyžaduje nepochybně vzájemný respekt všech zúčastněných stran. Další otázka proto směřovala tímto směrem: **„Myslíte si, že latinskoameričtí imigranti respektují španělské zvyky?“** Odpovědi dotazovaných byly téměř shodné s odpověďmi na předchozí otázku. 18 Španělů se domnívá, že komunita Latinoameričanů usazených ve Španělsku respektuje jen některé místní zvyky, a 17 osob si myslí, že tito přistěhovalci respektují většinu španělských zvyků. 8 dotazovaných se spíše přiklání k názoru, že Latinoameričané příliš nerespektují zvyky španělské kultury. Jen minimální procento Španělů se domnívá, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita naprosto nerespektuje zvyky a tradice hostitelské země (3 osoby), a podobný počet dotazovaných je přesně opačného názoru (4 osoby). Jak je vidět, většina Španělů si je vědoma toho, že některé z jejich zvyků jsou ze strany latinskoamerických imigrantů respektovány, nicméně mnozí z nich by jistě ocenili, kdyby Latinoameričané respektovali španělské tradice ve větší míře.

Vzhledem k velkému počtu Latinoameričanů žijících ve Španělsku se dá předpokládat, že Španělé jsou s touto přistěhovaleckou komunitou v denním kontaktu. V následujících otázkách mě tedy zajímalo, jak často se Španělé s imigranty opravdu stýkají: **„Stýkáte se s latinskoamerickými imigranty v práci?“** Více než polovina dotazovaných v dotazníku uvedla, že se s Latinoameričany setkává v pracovním prostředí, tzn. každý den (30 osob). Zbylých 20 Španělů do kontaktu s latinskoamerickými imigranty v práci nepřijde. Domnívám se, že tento fakt závisí především na typu zaměstnání, které dotazovaní Španělé vykonávají. Jak víme, nejvíce latinskoamerických přistěhovalců nachází své uplatnění zejména v oblasti služeb, z čehož vyplývá, že Španělé pracující v tomto odvětví se s imigranty z Latinské Ameriky setkávají jistě častěji než ti, kteří zastávají specifická povolání. Nicméně to samozřejmě není pravidlem. Větší vypovídací hodnotu o vzájemných vztazích zmíněných dvou “kultur“ mají, dle mého názoru, odpovědi na otázku: **„Stýkáte se s Latinoameričany mimo pracovní prostředí?“** Téměř dvě třetiny dotazovaných uvedly, že se

s Latinoameričany stýkají mimo pracovní prostředí (33 osob), tzn. také ve svém volném čase, a zbylá třetina svůj volný čas tráví pouze s lidmi španělské či jiné národnosti (17 osob). Svými postoji vůči latinskoamerické populaci také Španělé potvrzují, že tato přistěhovalecká komunita je v dnešní době víceméně součástí španělské společnosti. Na druhou stranu se i mezi Španěly, ostatně stejně jako mezi lidmi jiných národností, najdou jednotlivci, kteří se staví proti mezinárodní imigraci, a jejich chování k imigrantům může mít často až rasistické sklony.

Ke společnému životu Španělů a Latinoameričanů se vztahovala také další otázka: **„Vadí / vadilo by Vám mít za sousedy Latinoameričany?“** Z většiny odpovědí dotazovaných Španělů, kteří na tuto otázku odpovídali pomocí stupnice “1 2 3 4 5“, je zřejmé, že sdílet společné životní prostředí s latinskoamerickými imigranty Španělům nedělá žádný velký problém. Nejvíce Španělů uvedlo, že bydlet v blízkosti těchto přistěhovalců pro ně není vůbec žádný problém (20 osob). Menší počet z nich, avšak stále velké procento, se vyjádřilo v zásadě také kladně, čímž mám na mysli, že v tom nevidí velký problém (15 osob). Dalších 9 Španělů z dotazovaných vybralo prostřední možnou odpověď, což znamená, že jim sice nevádí mít za sousedy Latinoameričany, ale příliš je nevyhledávají. 3 osoby z dotazovaných odpověděly, že by nechtěly mít sousedy latinskoamerické národnosti a stejný počet Španělů tuto možnost úplně vylučuje (3 osoby).

Následující otázka se týkala názorů na začlenění latinskoamerických přistěhovalců na španělský trh práce: **„Jste pro nebo proti uzavírání pracovních smluv s Latinoameričany ve Španělsku?“** Při formulování této otázky jsem vycházela především z aktuální situace na španělském pracovním trhu a ze současného ekonomického stavu této země vůbec. Ve své práci jsem se již několikrát zmínila o ekonomické recesi, kterou Španělsko v současné době prochází, a s tím související vysoké míře nezaměstnanosti v této zemi. Domnívala jsem se proto, že odpovědi dotazovaných Španělů budou touto skutečností ovlivněny. Nicméně reakce Španělů je, dle mých očekávání, poněkud překvapující. Více než polovina dotazovaných se k zaměstnávání latinskoamerických imigrantů ve Španělsku vyjádřila neutrálně, tzn. že nejsou pro ani proti uzavírání smluv s Latinoameričany (26 osob). Velká skupina dotazovaných k této záležitosti zaujala kladný postoj, tzn. že souhlasí se zaměstnáváním těchto imigrantů (21 osob) a pouze 3 Španělé se zaměstnáváním Latinoameričanů nesouhlasí. Tento postoj dotazovaných Španělů k zaměstnávání latinskoamerických přistěhovalců může však vycházet ze skutečnosti, že míra nezaměstnanosti v Madridu je o něco nižší než v ostatních španělských regionech. Uplatnění na trhu práce v hlavním městě je tak mnohem snazší pro obě skupiny dotazovaných.

Také další otázka úzce souvisela se zaměstnáváním Latinoameričanů ve Španělsku: **„Myslíte si, že latinskoameričtí imigranti pracují v horších podmínkách než Španělé?“** Názory dotazovaných Španělů na tuto otázku se velmi rozcházely. 26 osob se domnívá, že imigrantům z Latinské Ameriky jsou ve Španělsku nabízeny horší pracovní podmínky než samotným Španělům, a 24 dotazovaných si naopak myslí, že tyto přistěhovalci pracují minimálně ve stejných podmínkách jako Španělé. V této souvislosti bych jen upozornila na to, že otázka rasové diskriminace, a to nejen na pracoviště, je nepochybně jedním z problémů, kterým by se španělská společnost měla zabývat. Ostatně v mém výzkumu se potvrdilo, že latinskoamerická přistěhovalecká komunita žijící v Madridu má s diskriminací či rasistickými sklony španělské populace osobní zkušenosti.

Třetí otázka směřovaná k situaci na španělském trhu práce byla tato: **„Měl/a jste potíže sehnat ve Španělsku práci z důvodu velkého počtu latinskoamerických imigrantů?“** Dotazovaní Španělé, kteří vyjadřovali svůj názor na stupnici “1 2 3 4 5“, reagovali následovně: 33 osob, tedy velká většina dotazovaných, se domnívá, že špatná situace na španělském pracovním trhu není způsobena velkým počtem latinskoamerických imigrantů žijících ve Španělsku. 6 osob je podobného názoru, i když připouští, že částečnou vinu mohou mít tyto imigranti. Dalších 7 osob je přesvědčeno, že svůj podíl viny na celé situaci mají také přistěhovalci z Latinské Ameriky. 2 dotazovaní se domnívají totéž, ale ještě více to zdůrazňují, a stejný počet Španělů měl evidentně potíže sehnat ve Španělsku práci právě kvůli velkému počtu imigrantů z Latinské Ameriky (2 osoby).

Poslední otázka, kterou jsem položila Španělům žijícím v Madridu, zněla následovně: **„Myslíte si, že je Španělsko nebezpečnou zemí a vinu na tom mají latinskoameričtí imigranti?“** Největší počet dotazovaných se ve své zemi necítí vždy bezpečně a domnívá se, že vinu na tom mají zčásti také latinskoameričtí přistěhovalci (17 osob). Naopak 15 Španělů je toho názoru, že Španělsko je naprosto bezpečnou zemí a s Latinoameričany nemají v tomto smyslu sebemenší problém (15 osob). 12 dotazovaných uvádí, že se ve Španělsku cítí poměrně bezpečně a latinskoameričtí přistěhovalci je příliš neohrožují. O něco méně osob je spíše opačného názoru, tzn. že svou zemi považuje za celkem nebezpečnou, a myslí si, že vinu na tom mají ve velké míře právě latinskoameričtí imigranti. A pouze jeden z dotazovaných Španělů odpověděl, že svou zemi považuje za velmi nebezpečnou, a domnívá se, že stoprocentní vinu za to nesou jednoznačně imigranti latinskoamerického původu. Téměř stejná otázka byla v mém výzkumu směřována také na druhou skupinu dotazovaných, tj. na komunitu latinskoamerických přistěhovalců. Zajímavé je tedy srovnání postojů obou “kultur“ k této otázce. Zatímco mnozí Španělé se ve své zemi necítí příliš bezpečně, latinskoameričtí

imigranti považují svou hostitelskou zemi za poměrně bezpečnou. Důvodům vedoucím k těmto postojům jsem se již věnovala v předcházející podkapitole. (Viz Příloha č. 7)

8.6 Zhodnocení výzkumu

Po podrobné analýze jednotlivým otázkám dotazníku přistupuji v této podkapitole ke zhodnocení celého výzkumu. Jak už jsem uvedla v úvodu, můj výzkum byl zaměřen na komunitu latinskoamerických imigrantů žijících ve Španělsku a na jejich integraci do španělské společnosti. Dotazovaní byli jak Latinoameričané, tak Španělé žijící v Madridu. Díky tomuto výzkumu jsem se blíže seznámila nejen s důvody, které vedou Latinoameričany k vystěhovalectví do Španělska, ale také s názory imigrantů na život v hostitelské zemi, s jejich zkušenostmi s přístupy Španělů k přistěhovalcům a v neposlední řadě s postoji Španělů k latinskoamerické imigraci.

Provedený výzkum potvrdil zejména následující skutečnosti týkající se latinskoamerické imigrace ve Španělsku:

- do Španělska emigrují lidé různých národností Latinské Ameriky
- mezi latinskoamerickými přistěhovalci jsou zastoupeny obě pohlaví, muži i ženy
- komunita Latinoameričanů je reprezentována zejména mladými lidmi a osobami v produktivním věku, nejméně početnou skupinou jsou osoby důchodového věku
- imigranti z Latinské Ameriky mají obecně o něco nižší úroveň vzdělání než Španělé
- latinskoameričtí imigranti se ve Španělsku nejčastěji uplatňují v oblasti služeb a na méně kvalifikovaných pracovních pozicích
- nejvíce latinskoamerických imigrantů se řadí k tzv. "střední třídě", jejíž průměrný měsíční příjem se pohybuje mezi 1001 a 2000 eury
- hlavní důvody vedoucí k emigraci Latinoameričanů do Španělska v posledních letech jsou zejména ekonomické, resp. pracovní
- hlavní starostí a často velkým problémem latinskoamerických imigrantů je získání povolení k pobytu a zaměstnání
- Latinoameričané se ve Španělsku usazují většinou dlouhodobě nebo dokonce natrvalo
- mnoho latinskoamerických imigrantů má španělský pas, resp. španělské občanství
- latinskoameričtí imigranti většinou udržují kontakt s lidmi ze své země původu
- většina Latinoameričanů navštěvuje jednou za čas svou rodnou zemi

- latinskoameričtí přistěhovalci poměrně často posílají peníze svým rodinám a blízkým do Latinské Ameriky
- většina přistěhovalců je se svým životem v hostitelské zemi spokojena
- někteří Latinoameričané mají osobní zkušenosti s diskriminací či rasistickými sklony španělské populace
- komunita se Latinoameričanů se stala již nedílnou součástí španělské společnosti.

Závěr

Vzhledem k tomu, že problematika latinskoamerické imigrace ve Španělsku je velmi rozsáhlé téma, které by vydalo na několik studií, rozhodla jsem se ve své práci upozornit jen na nejdůležitější aspekty související s tímto fenoménem. Zabývala jsem se hlavními důvody, které vedly Latinoameričany k vystěhovalectví do Španělska, dále charakteristikou této přistěhovalecké komunity, prostor jsem věnovala také migrační politice ve Španělsku a začlenění latinskoamerických imigrantů do trhu práce. Okrajově jsem se dotkla vývoje výzkumu imigrace ve Španělsku a problému latinskoamerických gangů rozšiřujících se v zemi.

Je zřejmé, že komplexním problémem souvisejícím s latinskoamerickou imigrací ve Španělsku je integrace Latinoameričanů do španělské společnosti. Z tohoto důvodu jsem svůj výzkum zaměřila právě k této skutečnosti. Výsledky výzkumu potvrdily, že komunita latinskoamerických imigrantů je, ve srovnání s imigranty ostatních národů, nejvíce začleněna do španělské společnosti. Tento fenomén je svým způsobem výjimečný v rámci světové imigrace a to vzhledem k silným historickým a kulturním vazbám mezi Španělskem a Latinskou Amerikou. Přičemž míra integrace latinskoamerické populace do španělské společnosti závisí nejen na přístupu hostitelské země a jejích obyvatel k této menšině, ale také na samotných imigrantech. Výzkum dále ukázal, že španělské obyvatelstvo je z převážné většiny ochotno přijímat tuto přistěhovaleckou komunitu, a zároveň tato imigrace je ochotna se přizpůsobit společnosti hostitelské země.

Při studiu problematiky imigrace je nutné si stále uvědomovat, že mezinárodní imigrace je jev, který výrazně ovlivňuje sociální, ekonomický, politický a kulturní vývoj hostitelské společnosti. A není pochyb o tom, že imigrace stejně jako emigrace jsou jedny z nejdůležitějších problémů současného světa a je třeba jim věnovat dostatečnou pozornost, jak v oblasti legislativy, tak sociální politiky.

Doufám, že tato práce bude přínosná alespoň pro ty, kteří se o problematiku imigrace zajímají, a že ukáže zajímavý úhel pohledu, jak lze na tuto záležitost nahlížet.

Seznam použité literatury

Sekundární literatura

Andrés Tornos, *La investigación sobre migraciones en España*, Instituto Universitario de Estudios sobre Migraciones (IEM), Universidad Pontificia Comillas de Madrid, 2002.

Colectivo Ioé (Carlos Pereda, Walter Actis y Miguel Ángel de Prada), *Política migratoria española en el marco europeo*, 2001. Dokument je dostupný na: <http://www.nodo50.org/ioe/>

David-Sven Reher, Miguel Requena, *Las múltiples caras de la inmigración en España*, Alianza Editorial, Madrid, 2009.

Fernando Osvaldo Esteban, *Inmigración argentina a España (2000-2005): claves interpretativas del proceso migratorio y la integración socio-económica*, in Estudios migratorios latinoamericanos, Año 21, N° 63, Buenos Aires, 2007.

Javier Paredes, *História contemporánea de España siglo XX*, Ariel, Barcelona, 2004.

Juan Nicolás Díez, *Las dos caras de la inmigración*, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, Subdirección General de Información Administrativa y Publicaciones, Madrid, 2005.

María Eugenia Urdiales Viedma y Amparo Ferrer Rodríguez, *La inmigración latinoamericana en España*, Departamento de Geografía Humana, Universidad de Granada, 2005. Dokument je dostupný na: <http://revistas.ucm.es/ghi/02119803/articulos/AGUC0505110115A.PDF>

Mikel Mazkaran, *Mimořádné regularizace migrantů ve Španělsku*, 2010. Dokument je dostupný na: <http://www.migraceonline.cz/>

Trinidad L. Vicente Torrado, *La inmigración latinoamericana en España*, Expert Group Meeting on International Migration and Development in Latin America and the Caribbean, Population Division, Department of Economic and Social Affairs, United Nations Secretariat, Mexico City, 30 November – 2 December, 2005.

Webové odkazy

Consejo Económico y Social (CES) Dostupné na: <http://www.ces.es/index.jsp>

Instituto Nacional de Estadística (INE) Dostupné na: <http://www.ine.es/>

Úřední věstník Evropské Unie, *Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Městské oblasti a násilí mladistvých*, Brusel, 2009. Dokument je dostupný na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:317:0037:0042:CS:PDF>

http://extranjeros.mtin.es/es/NormativaJurisprudencia/Nacional/RegimenExtranjeria/RegimenGeneral/documentos/antecedentesNormativos/ley7_1985.pdf

<http://www.elmundo.es/elmundo/2010/06/14/espana/1276532704.html>

<http://home.comcast.net/~elhecho/Espa/Anjara36.htm>

<http://www.elpais.com/global/>

<http://www.mir.es/SGACAVT/derecho/lo/lo04-2000.html>

Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník ve španělském jazyce

Příloha č. 2 – Dotazník v českém jazyce

Příloha č. 3 – Tabulka 1 - Profil dotazovaných Latinoameričanů

Příloha č. 4 – Tabulka 2 - Profil dotazovaných Španělů

Příloha č. 5 – Tabulka 3 - Statistické vyhodnocení “Část A – společné otázky“

Příloha č. 6 – Tabulka 4 - Statistické vyhodnocení “Část B – otázky pro Latinoameričany“

Příloha č. 7 – Tabulka 5 - Statistické vyhodnocení “Část C – otázky pro Španěly“

Příloha č. 1

CUESTIONARIO

LA INMIGRACIÓN LATINOAMERICANA EN ESPAÑA EN LOS ÚLTIMOS VEINTE AÑOS

Instrucciones para rellenar el cuestionario:

- 1) Si ha marcado la opción "a." en la pregunta "1.", responda la "Parte C" del cuestionario.
- 2) Si ha marcado la opción "b." en la pregunta "1.", responda la "Parte B" del cuestionario.
- 3) En las preguntas con escala "1 2 3 4 5" elija un valor de acuerdo a su respuesta;
ej. 1 – completamente en desacuerdo, 5 – completamente de acuerdo.

Número del cuestionario: _____ (no rellenar)

Fecha del cuestionario: ____/____/____ (no rellenar)

PARTE A - PREGUNTAS COMUNES

1. Nacionalidad:

a. Española

b.

2. Sexo:

a. Masculino

b. Femenino

3. Edad:

a. 0 - 25

b. 26 - 45

c. 46 - 65

d. 66 ó más

4. Formación académica:

a. Educación primaria

b. Educación secundaria (ESO, Bachillerato)

c. Universidad

d. Estudios de postgrado

5. Profesión:

6. Salario mensual:

- a. Menos de 500 €
- b. De 501 a 1000 €
- c. De 1001 a 2000 €
- d. De 2001 a 3000 €
- e. 3001 € y más

7. ¿Cuál considera que es el principal problema en España actualmente?

- a. Paro
- b. Terrorismo
- c. Inmigración
- d. Racismo
- e. Otro

8. ¿Considera que en España se respetan los derechos de los inmigrantes latinoamericanos?

- 1 2 3 4 5

9. ¿Considera que en la realidad los inmigrantes latinoamericanos tienen:

- a. Más derechos que los españoles?
- b. Menos derechos que los españoles?
- c. Los mismos derechos que los españoles?

10. ¿Considera que la inmigración latinoamericana en España está aceptada?

- 1 2 3 4 5

PARTE B - PREGUNTAS PARA LOS LATINOAMERICANOS

11. ¿Cuál es el motivo principal de su residencia en España?

- a. Económico
- b. Político
- c. Laboral
- d. Familiar
- e. Idioma
- f. Otro

12. ¿Cuánto tiempo lleva viviendo en España?

- a. Menos de 1 año
- b. De 1 a 5 años
- c. De 5 a 10 años
- d. Más de 10 años

13. ¿Posee pasaporte español?

- a. Sí
- b. No

14. ¿Reside con su familia en España?

- a. Sí
- b. No

15. ¿Mantiene contacto con personas de su país de origen?

- a. Sí
- b. No

16. ¿Viaja a su país de origen?

- a. Sí, una vez o más veces al año
- b. Sí, cada dos años
- c. Sí, cada tres o más años
- d. No

17. ¿Envía dinero fuera de España (a su país de origen)?

- a. Sí
- b. No

18. ¿Tiene hijos?

- a. Sí
- b. No
- c. Sí, pero no viven en España

19. ¿Considera que España es / sería un país óptimo para educar a sus hijos?

- 1 2 3 4 5

20. ¿Considera España un país seguro?

- 1 2 3 4 5

21. ¿Recomendaría España como un buen país para vivir?

- 1 2 3 4 5

22. ¿Ha tenido problemas para obtener los papeles al llegar a España?

- a. Sí
- b. No

PARTE C - PREGUNTAS PARA LOS ESPAÑÓLES

31. ¿Cuál es su actitud ante la presencia de los inmigrantes latinoamericanos?

- a. A favor
- b. En contra
- c. Ni a favor ni en contra

32. ¿Considera que hay demasiados inmigrantes latinoamericanos viviendo en España?

- a. Sí
- b. No

33. ¿Le gusta que España sea un país multicultural?

- a. Sí
- b. No

34. ¿Cuál de los siguientes grupos de inmigrantes considera más integrado en la sociedad española?

- a. Latinoamericanos
- b. Africanos
- c. Europeos del Este
- d. Asiáticos
- e. Otros

35. ¿Considera que los inmigrantes latinoamericanos hacen esfuerzos para integrarse en la sociedad española?

- 1 2 3 4 5

36. ¿Considera que los inmigrantes latinoamericanos respetan las costumbres españolas?

- 1 2 3 4 5

37. ¿Tiene relación laboral con los inmigrantes latinoamericanos?

- a. Sí
 b. No

38. ¿Se relaciona con los latinoamericanos fuera del trabajo?

- a. Sí
 b. No

39. ¿Le molesta / molestaría tener como vecinos a los latinoamericanos?

- 1 2 3 4 5

40. ¿Está a favor o en contra de la contratación de trabajadores latinoamericanos en España?

- a. A favor
 b. En contra
 c. Ni a favor ni en contra

41. ¿Considera que los inmigrantes latinoamericanos trabajan en peores condiciones que los españoles?

- a. Sí
 b. No

42. ¿Ha tenido dificultades para encontrar trabajo en España por culpa de los inmigrantes latinoamericanos?

- 1 2 3 4 5

43. ¿Considera que España es un país inseguro y que la culpa la tienen los inmigrantes latinoamericanos?

- 1 2 3 4 5

Zdroj: Vlastní výzkum

LATINSKOAMERICKÁ IMIGRACE VE ŠPANĚLSKU V POSLEDNÍCH DVACETI LETECH

Návod k vyplnění dotazníku:

- 1) Pokud jste zaškrtnuli možnost "a." v otázce "1.", odpovězte na "Část C" v dotazníku.
- 2) Pokud jste zaškrtnuli možnost "b." v otázce "1.", odpovězte na "Část B" v dotazníku.
- 3) V otázkách se stupnicí "1 2 3 4 5" vyberte hodnotu podle Vaší odpovědi;
př. 1 – zcela nesouhlasím, 5 – zcela souhlasím.

Číslo dotazníku: _____ (nevyplňovat)

Datum dotazníku: ____/____/____ (nevyplňovat)

ČÁST A – SPOLEČNÉ OTÁZKY

1. Národnost:

- a. Španělská
- b.

2. Pohlaví:

- a. Muž
- b. Žena

3. Věk:

- a. 0 - 25
- b. 26 - 45
- c. 46 - 65
- d. 66 a více

4. Vzdělání:

- a. Základní
- b. Středoškolské
- c. Vysokoškolské
- d. Postgraduální studium

5. Povolání:

6. Měsíční plat:

- a. Méně než 500 €
- b. 501 až 1000 €
- c. 1001 až 2000 €
- d. 2001 až 3000 €
- e. 3001 € a více

7. Co považujete za hlavní problém v současné době ve Španělsku?

- a. Nezaměstnanost
- b. Terorismus
- c. Přistěhovalectví
- d. Rasismus
- e. Jiný

8. Myslíte si, že se ve Španělsku respektují práva latinskoamerických imigrantů?

- 1 2 3 4 5

9. Myslíte si, že ve skutečnosti mají latinskoameričtí imigranti:

- a. Větší práva než Španělé?
- b. Menší práva než Španělé?
- c. Stejná práva jako Španělé?

10. Myslíte si, že je latinskoamerické přistěhovalectví ve Španělsku respektováno?

- 1 2 3 4 5

ČÁST B – OTÁZKY PRO LATINOAMERIČANY

11. Jaký je hlavní důvod Vašeho pobytu ve Španělsku?

- a. Ekonomický
- b. Politický
- c. Pracovní
- d. Rodinný
- e. Jazyk
- f. Jiný

12. Jak dlouho žijete ve Španělsku?

- a. Méně než 1 rok
- b. 1 rok až 5 let
- c. 5 až 10 let
- d. Více než 10 let

13. Máte španělský pas?

- a. Ano
- b. Ne

14. Bydlíte ve Španělsku se svou rodinou?

- a. Ano
- b. Ne

15. Udržujete kontakt s lidmi ze své země původu?

- a. Ano
- b. Ne

16. Jezdíte do země svého původu?

- a. Ano, jednou nebo vícekrát za rok
- b. Ano, každé dva roky
- c. Ano, každé tři roky nebo méně často
- d. Ne

17. Posíláte peníze mimo Španělsko (do své země původu)?

- a. Ano
- b. Ne

18. Máte děti?

- a. Ano
- b. Ne
- c. Ano, ale nežijí ve Španělsku

19. Myslíte si, že je / by bylo Španělsko vhodnou zemí pro výchovu vašich dětí?

- 1 2 3 4 5

20. Považujete Španělsko za bezpečnou zemi?

- 1 2 3 4 5

21. Doporučil/a byste Španělsko jako vhodnou zemi k životu?

- 1 2 3 4 5

22. Měl/a jste při příjezdu do Španělska potíže získat povolení k pobytu?

- a. Ano
- b. Ne

23. Měl/a jste potíže sehnat práci ve Španělsku?

1 2 3 4 5

24. Cítíte se být součástí španělské společnosti?

1 2 3 4 5

25. Ztotožňujete se se španělskou kulturou?

1 2 3 4 5

26. Snažíte se dodržovat španělské zvyky (časy, gastronomii, atd.)?

1 2 3 4 5

27. Stýkáte se se Španěly mimo pracovní prostředí?

a. Ano

b. Ne

28. Líbí se Vám, jak se k Vám Španělé chovají?

1 2 3 4 5

29. Cítili jste se někdy diskriminováni Španěly nebo s Vámi špatně zacházeli?

a. Ano

b. Ne

30. Zvažujete možnost, že byste v blízké budoucnosti odešel/odešla ze Španělska? *

a. Ano

důvod

b. Ne

** (Pokud ano, uveďte důvod)*

ČÁST C – OTÁZKY PRO ŠPANĚLY

31. Jaký je Váš postoj k přítomnosti latinskoamerických imigrantů?

- a. Jsem pro
- b. Jsem proti
- c. Nejsem pro ani proti

32. Myslíte si, že ve Španělsku žije příliš mnoho latinskoamerických imigrantů?

- a. Ano
- b. Ne

33. Jste rádi, že je Španělsko multikulturní zemí?

- a. Ano
- b. Ne

34. Která z následujících skupin přistěhovalců je, podle vás, nejvíce začleněna do španělské společnosti?

- a. Latinoameričané
- b. Afričané
- c. Evropané z východu
- d. Asiaté
- e. Jiní

35. Myslíte si, že latinskoameričtí imigranti mají snahu začlenit se do španělské společnosti?

- 1 2 3 4 5

36. Myslíte si, že latinskoameričtí imigranti respektují španělské zvyky?

- 1 2 3 4 5

37. Stýkáte se s latinskoamerickými imigranty v práci?

a. Ano

b. Ne

38. Stýkáte se s Latinoameričany mimo pracovní prostředí?

a. Ano

b. Ne

39. Vadí / vadilo by Vám mít za sousedy Latinoameričany?

1 2 3 4 5

40. Jste pro nebo proti uzavírání pracovních smluv s Latinoameričany ve Španělsku?

a. Jsem pro

b. Jsem proti

c. Nejsem pro ani proti

41. Myslíte si, že latinskoameričtí imigranti pracují v horších podmínkách než Španělé?

a. Ano

b. Ne

42. Měl/a jste potíže sehnat ve Španělsku práci z důvodu velkého počtu latinskoamerických imigrantů?

1 2 3 4 5

43. Myslíte si, že je Španělsko nebezpečnou zemí a vinu na tom mají latinskoameričtí imigranti?

1 2 3 4 5

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 3

Tabulka 1 - Profil dotazovaných Latinoameričanů

Dotazník č.	Národnost	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Povolání	Měsíční plat €
001	bolivijská	muž	26 - 45	postgraduál	konzultant	1001 - 2000
002	argentinská	muž	26 - 45	středoškolské	záchranář	1001 - 2000
003	uruguayská	muž	0 - 25	středoškolské	student	méně než 500
004	peruánská	muž	26 - 45	vysokoškolské	správa firem	501 - 1000
005	mexická	muž	26 - 45	vysokoškolské	manažer exportu	2001 - 3000
006	argentinská	žena	46 - 65	vysokoškolské	administrativa	1001 - 2000
007	argentinská	žena	46 - 65	vysokoškolské	informatika	1001 - 2000
008	argentinská	žena	46 - 65	vysokoškolské	právníčka	1001 - 2000
009	dominikánská	žena	26 - 45	vysokoškolské	právníčka	1001 - 2000
010	peruánská	žena	26 - 45	středoškolské	administrativa	1001 - 2000
011	kubánská	žena	26 - 45	středoškolské	administrativa	501 - 1000
012	kubánská	muž	0 - 25	středoškolské	číšník	501 - 1000
013	kubánská	muž	26 - 45	vysokoškolské	lékař	2001 - 3000
014	kubánská	muž	46 - 65	středoškolské	technik	méně než 500
015	ekvádorská	muž	0 - 25	středoškolské	nezaměstnaný	méně než 500
016	ekvádorská	muž	0 - 25	středoškolské	student	méně než 500
017	argentinská	žena	26 - 45	vysokoškolské	pečovatelka	501 - 1000
018	bolivijská	žena	26 - 45	základní	pečovatelka	1001 - 2000
019	kolumbijská	muž	46 - 65	středoškolské	umývač oken	1001 - 2000
020	kubánská	žena	46 - 65	postgraduál	hudebnice	1001 - 2000
021	honduraská	žena	26 - 45	základní	chůva	501 - 1000
022	honduraská	žena	26 - 45	středoškolské	prodavačka	1001 - 2000
023	kubánská	žena	26 - 45	postgraduál	učitelka	2001 - 3000
024	honduraská	žena	0 - 25	středoškolské	pokladní	501 - 1000
025	chilská	žena	46 - 65	vysokoškolské	ekonomka	1001 - 2000
026	peruánská	žena	26 - 45	středoškolské	kadeřnice	1001 - 2000
027	uruguayská	žena	0 - 25	postgraduál	zpěvačka	1001 - 2000
028	argentinská	muž	26 - 45	základní	zahradník	501 - 1000
029	argentinská	muž	26 - 45	středoškolské	student	méně než 500
030	argentinská	žena	0 - 25	středoškolské	záchranářka	501 - 1000
031	argentinská	muž	26 - 45	středoškolské	zdravotník	1001 - 2000
032	argentinská	muž	26 - 45	středoškolské	záchranář	1001 - 2000
033	kolumbijská	žena	0 - 25	středoškolské	studentka	méně než 500
034	kolumbijská	žena	26 - 45	vysokoškolské	lékařka	2001 - 3000
035	kolumbijská	muž	26 - 45	základní	zedník	501 - 1000
036	ekvádorská	žena	26 - 45	základní	číšnice	501 - 1000
037	ekvádorská	muž	46 - 65	vysokoškolské	učitel	1001 - 2000
038	ekvádorská	muž	26 - 45	základní	zedník	501 - 1000
039	paraguayská	žena	46 - 65	základní	pečovatelka	501 - 1000
040	peruánská	muž	0 - 25	středoškolské	číšník	501 - 1000
041	uruguayská	muž	0 - 25	středoškolské	student	méně než 500
042	venezuelská	žena	26 - 45	vysokoškolské	cestovní ruch	1001 - 2000
043	venezuelská	muž	46 - 65	vysokoškolské	učitel	1001 - 2000
044	kubánská	muž	26 - 45	vysokoškolské	lékař	3001 a více
045	kubánská	muž	26 - 45	vysokoškolské	lékař	2001 - 3000
046	kubánská	muž	26 - 45	středoškolské	kuchař	1001 - 2000
047	venezuelská	žena	26 - 45	základní	uklizečka	501 - 1000
048	mexická	žena	26 - 45	středoškolské	administrativa	501 - 1000
049	mexická	muž	46 - 65	základní	číšník	501 - 1000
050	venezuelská	muž	0 - 25	středoškolské	kurýr	501 - 1000

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 4

Tabulka 2 - Profil dotazovaných Španělů

Dotazník č.	Národnost	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Povolání	Měsíční plat €
051	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	analytička trhu	1001 - 2000
052	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	sekretářka	501 - 1000
053	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	pokladní v bance	1001 - 2000
054	španělská	muž	26 - 45	postgraduál	inženýr	1001 - 2000
055	španělská	muž	26 - 45	postgraduál	novinář	501 - 1000
056	španělská	muž	26 - 45	postgraduál	hudebník	501 - 1000
057	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	bankéř	1001 - 2000
058	španělská	muž	26 - 45	postgraduál	učitel	1001 - 2000
059	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	učitel	1001 - 2000
060	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	učitelka	1001 - 2000
061	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	knihovník	1001 - 2000
062	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	učitelka	1001 - 2000
063	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	pilot	3001 a více
064	španělská	muž	0 - 25	vysokoškolské	student	méně než 500
065	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	kapitán lodi	1001 - 2000
066	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	pilot	3001 a více
067	španělská	žena	0 - 25	vysokoškolské	novinářka	méně než 500
068	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	konzultantka	1001 - 2000
069	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	ředitel	3001 a více
070	španělská	muž	26 - 45	postgraduál	architekt	3001 a více
071	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	obchodnice	2001 - 3000
072	španělská	muž	46 - 65	vysokoškolské	architekt	2001 - 3000
073	španělská	žena	46 - 65	vysokoškolské	bankéřka	2001 - 3000
074	španělská	muž	0 - 25	vysokoškolské	student	méně než 500
075	španělská	muž	0 - 25	postgraduál	inženýr IT	1001 - 2000
076	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	bankéř	2001 - 3000
077	španělská	žena	0 - 25	postgraduál	studentka	501 - 1000
078	španělská	žena	26 - 45	středoškolské	technička	méně než 500
079	španělská	žena	0 - 25	středoškolské	studentka	méně než 500
080	španělská	muž	0 - 25	středoškolské	student	méně než 500
081	španělská	žena	0 - 25	středoškolské	studentka	méně než 500
082	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	administrativa	2001 - 3000
083	španělská	žena	26 - 45	postgraduál	účetní	501 - 1000
084	španělská	muž	46 - 65	středoškolské	velkoobchodník	1001 - 2000
085	španělská	žena	26 - 45	středoškolské	číšnice	501 - 1000
086	španělská	žena	26 - 45	vysokoškolské	účetní	1001 - 2000
087	španělská	žena	46 - 65	středoškolské	administrativa	1001 - 2000
088	španělská	muž	0 - 25	středoškolské	údržbář	501 - 1000
089	španělská	muž	0 - 25	vysokoškolské	student	méně než 500
090	španělská	muž	26 - 45	středoškolské	technik	501 - 1000
091	španělská	muž	0 - 25	středoškolské	student	méně než 500
092	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	informatika	1001 - 2000
093	španělská	muž	66 a více	základní	důchodce	1001 - 2000
094	španělská	žena	66 a více	základní	důchodkyně	1001 - 2000
095	španělská	žena	66 a více	středoškolské	důchodkyně	1001 - 2000
096	španělská	muž	46 - 65	postgraduál	lékař	2001 - 3000
097	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	konzultant	1001 - 2000
098	španělská	muž	26 - 45	vysokoškolské	hudebník	2001 - 3000
099	španělská	žena	46 - 65	středoškolské	administrativa	1001 - 2000
100	španělská	žena	26 - 45	středoškolské	telefonistka	501 - 1000

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 5

Tabulka 3 – Statistické vyhodnocení “Část A – společné otázky“

OTÁZKY	001-050 Latinoameričané / 051-100 Španělé = Celkem				
Společné	A	B			
1	0/50	50/0			
2	26/29=55	24/21=45			
	A	B	C	D	
3	11/11=22	28/30=58	11/6=17	0/3=3	
4	9/2=11	22/13=35	15/26=41	4/9=13	
	A	B	C	D	E
6	7/9=16	17/9=26	20/21=41	5/7=12	1/4=5
7	43/39=82	2/1=3	1/3=4	1/2=3	3/5=8
	1	2	3	4	5
8	1/1=2	3/3=6	22/12=34	18/23=41	6/11=17
	A	B	C		
9	0/15=15	28/16=44	22/19=41		
	1	2	3	4	5
10	0/1=1	5/12=17	18/14=32	20/18=38	7/5=12

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 6

Tabulka 4 – Statistické vyhodnocení “Část B – otázky pro Latinoameričany“

OTÁZKY						
Latinoameričané	A	B	C	D	E	F
11	15	4	15	12	0	4
	A	B	C	D		
12	4	27	14	5		
	A	B				
13	24	26				
14	27	23				
15	48	2				
	A	B	C	D		
16	9	18	13	10		
	A	B				
17	24	26				
	A	B	C			
18	18	31	1			
	1	2	3	4	5	
19	0	1	6	22	21	
20	1	0	6	24	19	
21	0	1	11	19	19	
	A	B				
22	22	28				
	1	2	3	4	5	
23	13	6	9	17	5	
24	0	0	10	26	14	
25	1	0	11	17	21	
26	0	4	9	18	19	
	A	B				
27	48	2				
	1	2	3	4	5	
28	0	0	9	21	20	
	A	B				
29	16	34				
30	15	35				

Zdroj: Vlastní výzkum

Příloha č. 7

Tabulka 5 – Statistické vyhodnocení “Část C – otázky pro Španěly“

OTÁZKY					
Španělé	A	B	C		
31	16	2	32		
	A	B			
32	27	23			
33	44	6			
	A	B	C	D	E
34	33	3	4	2	8
	1	2	3	4	5
35	3	9	16	18	4
36	3	8	18	17	4
	A	B			
37	30	20			
38	33	17			
	1	2	3	4	5
39	20	15	9	3	3
	A	B	C		
40	21	3	26		
	A	B			
41	26	24			
	1	2	3	4	5
42	33	6	7	2	2
43	15	12	17	5	1

Zdroj: Vlastní výzkum